

ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE, REGIONY
ČESKÉ REPUBLIKY

LETNÍ ŠKOLA Zdravých měst

Chrudim, 15. června 2016

www.ZdravaMesta.cz/Is2016

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí

*Tato akce byla připravena za
finanční podpory SFŽP a MŽP.*

Škola Zdravých měst, Chrudim 15. června 2016

ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST V ČESKÉ REPUBLICĚ

**Prof. MUDr. Jan Holčík, DrSc.
Ústav pro zdravotní gramotnost**

OSNOVA PŘEDNÁŠKY

1. Typy a etapy zdravotní péče
2. Tři hlavní otázky týkající se zdraví lidí
3. Jaké je zdraví lidí – úroveň a rozložení
4. Proč je zdraví takové – analýza
5. Co se dá udělat pro zlepšení zdraví lidí
6. Zdraví 2020 – evropská zdravotní strategie
7. **Zdravotní gramotnost**
8. Souhrn
9. Závěr

1

TYPY A ETAPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

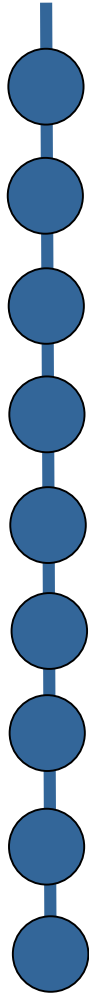
DVA ZÁKLADNÍ TYPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

- **Individuální zdravotnické služby**
(primární péče, ambulantní a nemocniční péče apod.)
- **Péče o zdraví na populační úrovni**
(veřejné zdravotnictví, preventivní lékařství, hygiena, sociální lékařství, ochrana a podpora zdraví, public health, účast veřejnosti, role obcí)

ETAPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

**Zájem o zdraví
a jeho determinanty**

Zdravotní výchova

Podpora zdraví

Prevence primární

Prevence sekundární

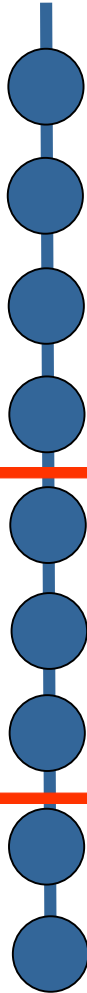
Diagnostika

Terapie

Rehabilitace

Sociální reintegrace

ETAPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

Zájem o zdraví
a jeho determinanty

Zdravotní výchova

Podpora zdraví

Prevence primární

Prevence sekundární

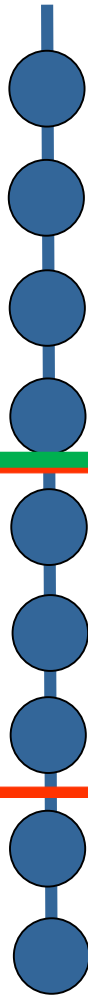
Diagnostika

Terapie

Rehabilitace

Sociální reintegrace
Sociálně zdravotní (zdravotně sociální)
dlouhodobá péče

ETAPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

Zájem o zdraví
a jeho determinanty

Zdravotní výchova

Podpora zdraví

Prevence primární

Prevence sekundární

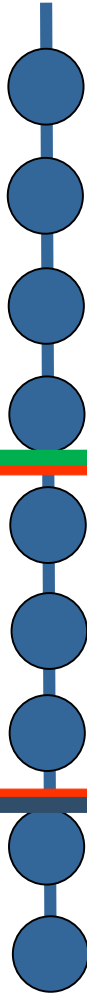
Diagnostika

Terapie

Rehabilitace

Sociální reintegrace
Sociálně zdravotní (zdravotně sociální)
dlouhodobá péče

ETAPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

Zájem o zdraví
a jeho determinanty

Zdravotní výchova

Podpora zdraví

Prevence primární

Prevence sekundární

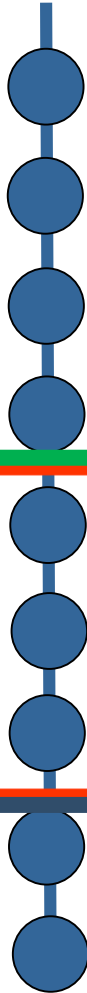
Diagnostika

Terapie

Rehabilitace

Sociální reintegrace
Sociálně zdravotní (zdravotně sociální)
dlouhodobá péče

ETAPY ZDRAVOTNÍ PÉČE

Zájem o zdraví
a jeho determinanty

Zdravotní výchova

Podpora zdraví

Prevence primární

Prevence sekundární

Diagnostika

Terapie

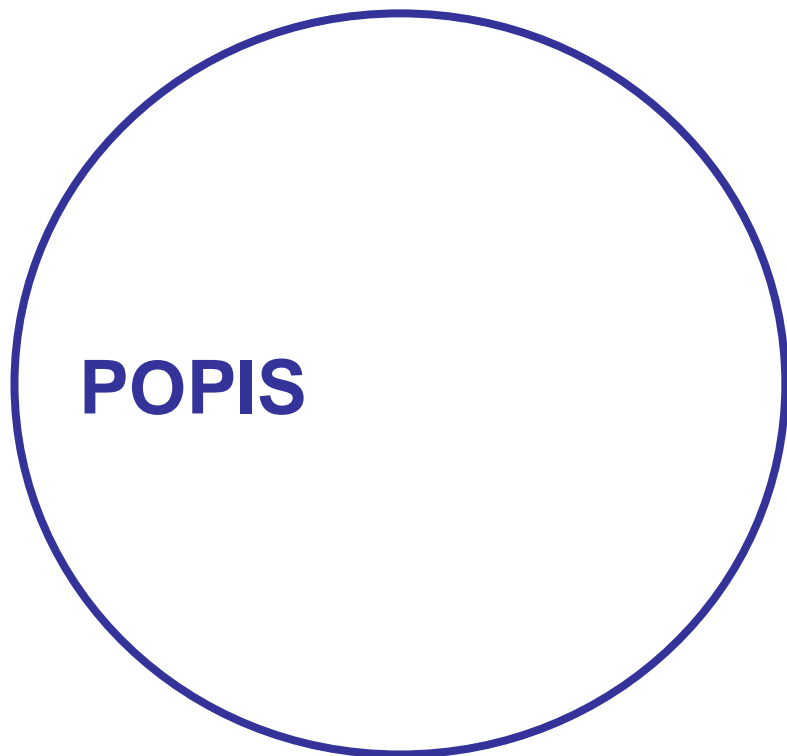
Rehabilitace

Sociální reintegrace
Sociálně zdravotní (zdravotně sociální)
dlouhodobá péče

2

**TŘI HLAVNÍ OTÁZKY
TÝKAJÍCÍ SE ZDRAVÍ**

1. JAKÉ JE ZDRAVÍ LIDÍ?

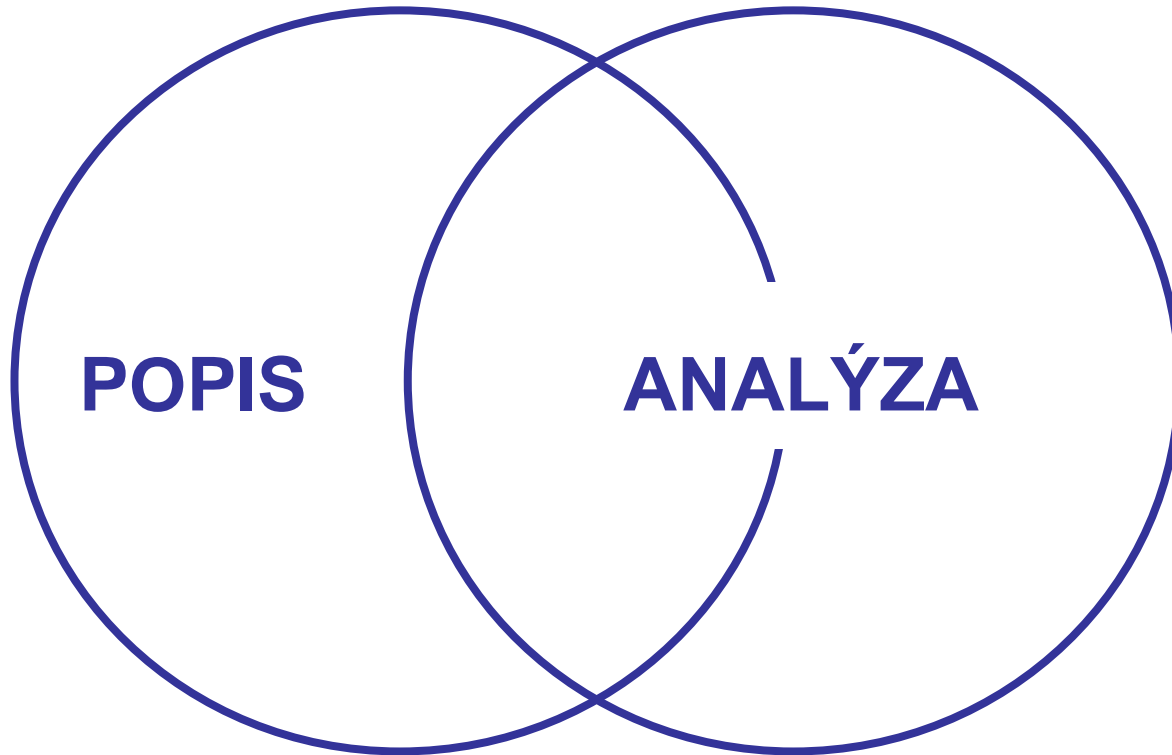
CO, KOLIK, KDE, KDY

JAKÉ JE ZDRAVÍ LIDÍ?

Zdraví je mnohem horší, než by mohlo být,

- kdybychom dokázali lépe pomoci lidem zvolit si vlastní zdravý životní styl a pečovat o své zdraví,
- kdybychom lépe využili ty vzácné zdroje, které máme pro zdraví lidí k dispozici.

2. PROČ JE TAKOVÉ ?

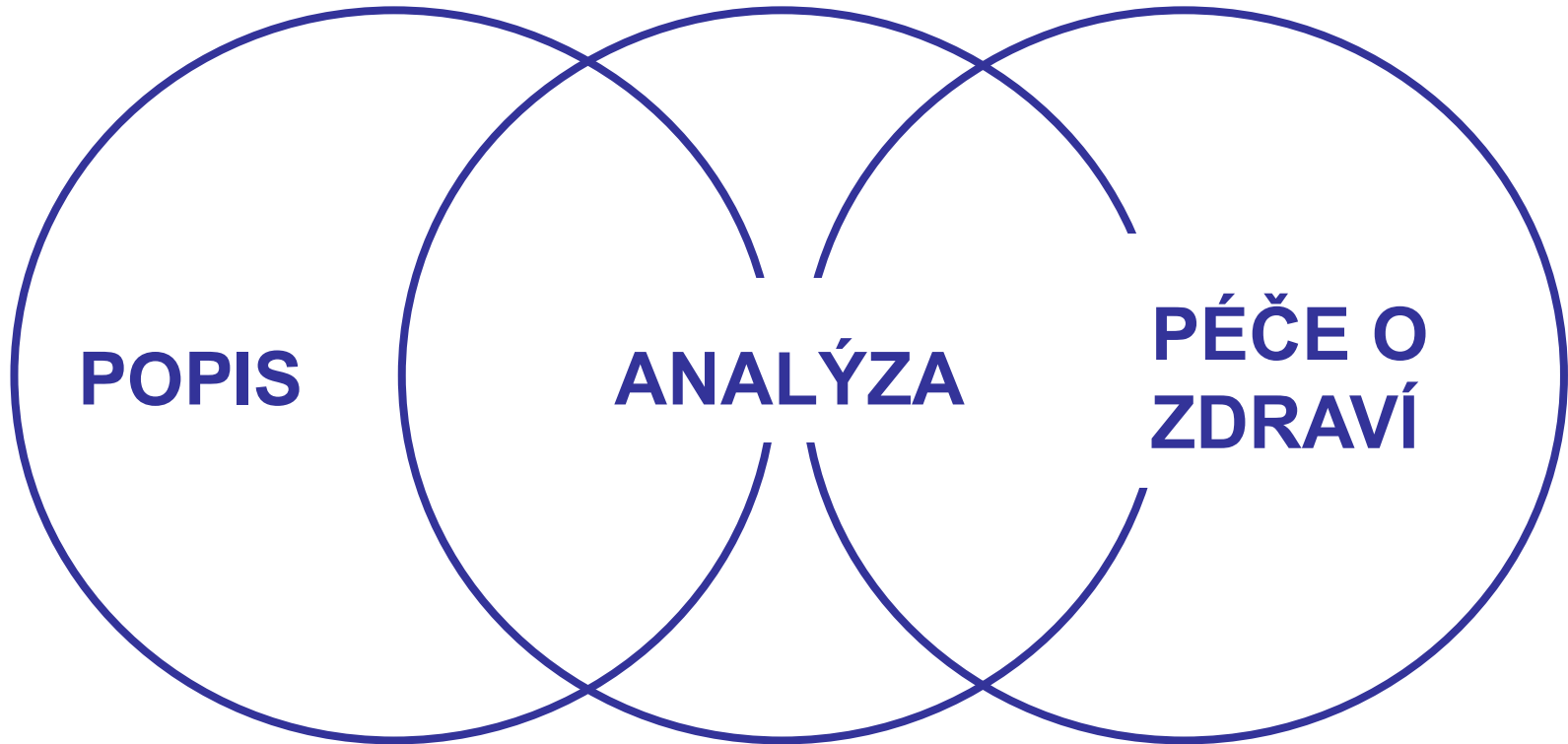

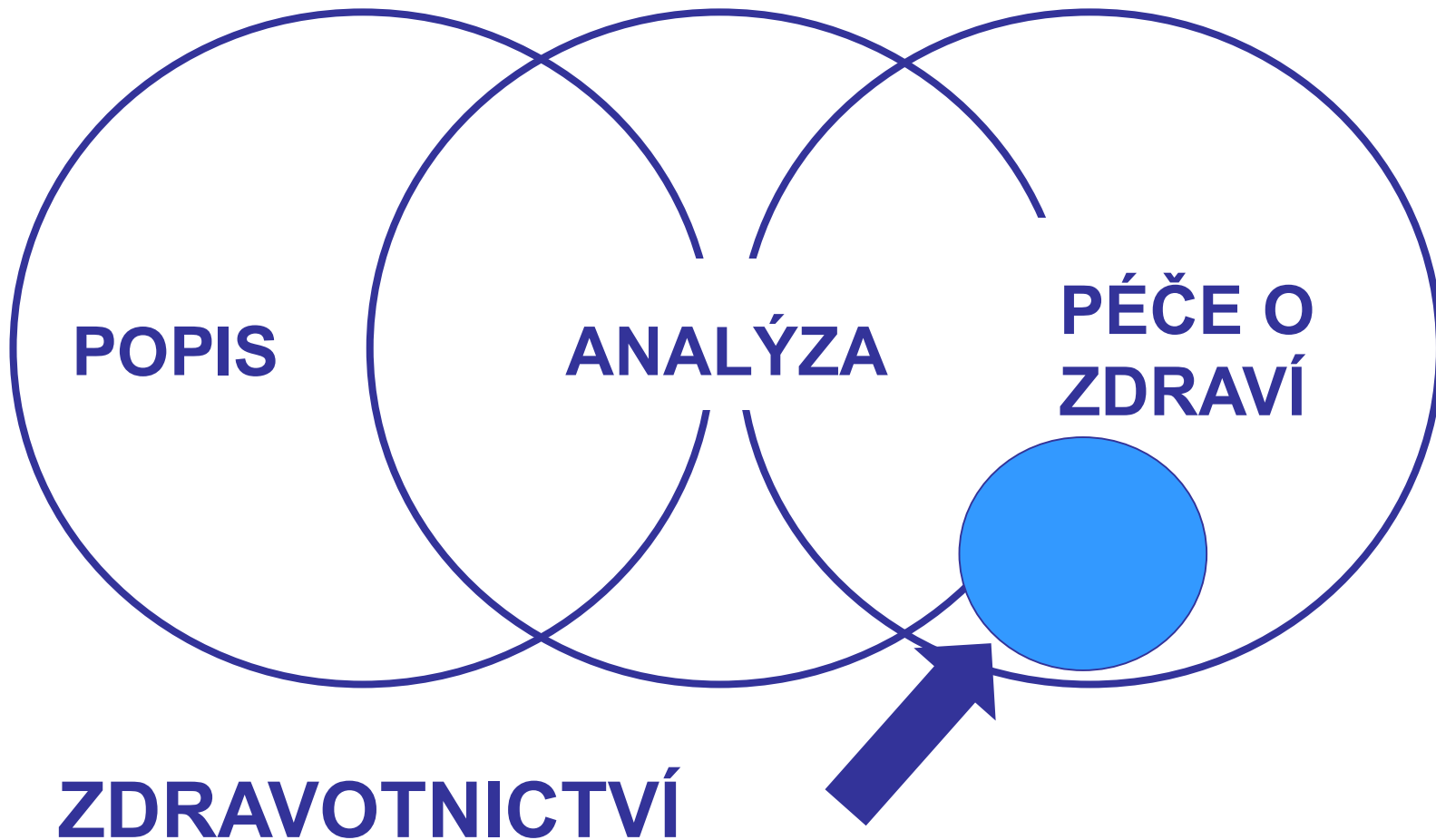
PROČ JE ZDRAVÍ LIDÍ TAKOVÉ?

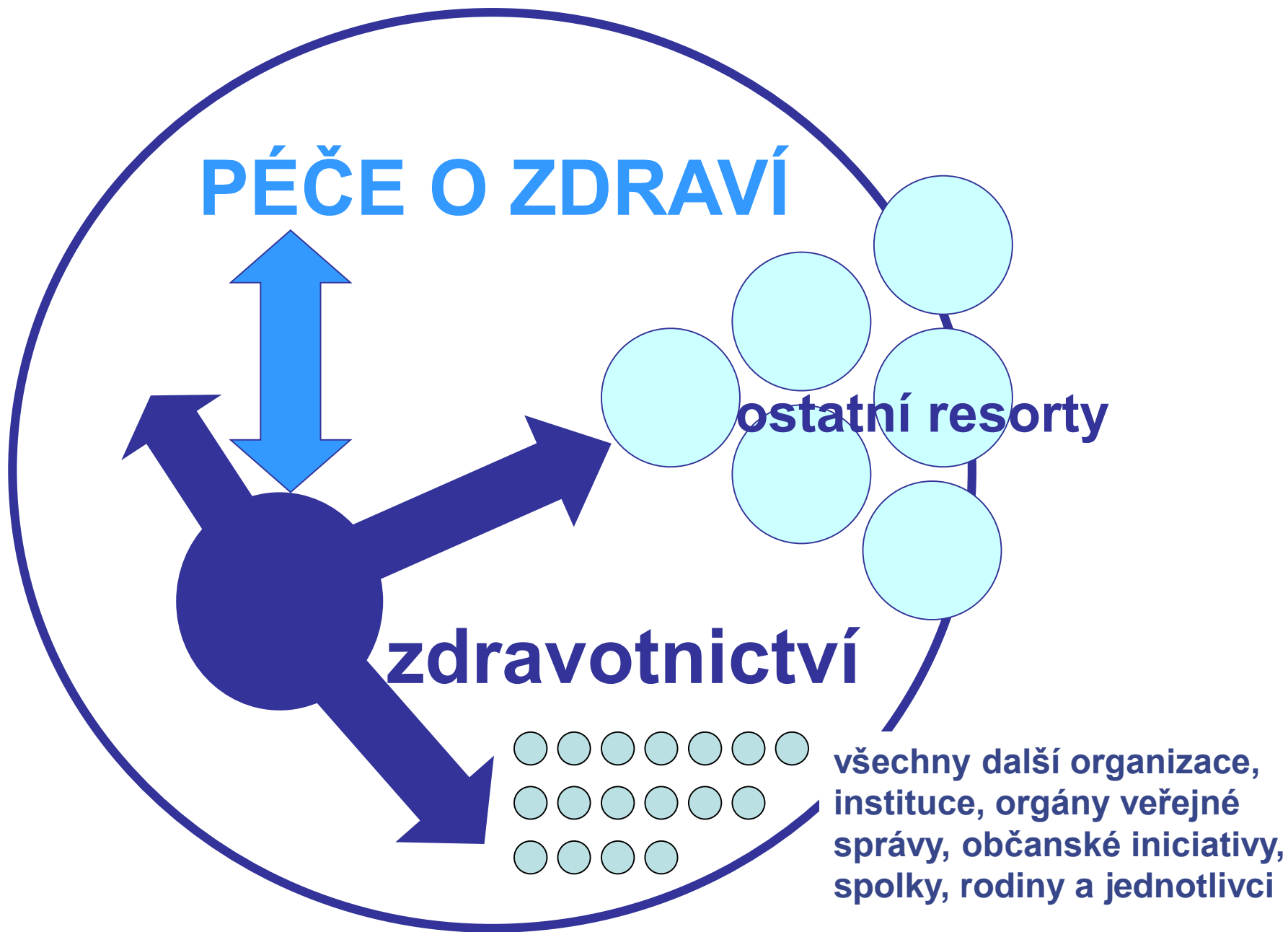
DETERMINANTY ZDRAVÍ

- Zdravý životní styl
- Genetický základ
- Péče o zdraví a zdravotnictví
- Životní prostředí (kulturní, ekonomické, sociální a další podmínky života lidí)

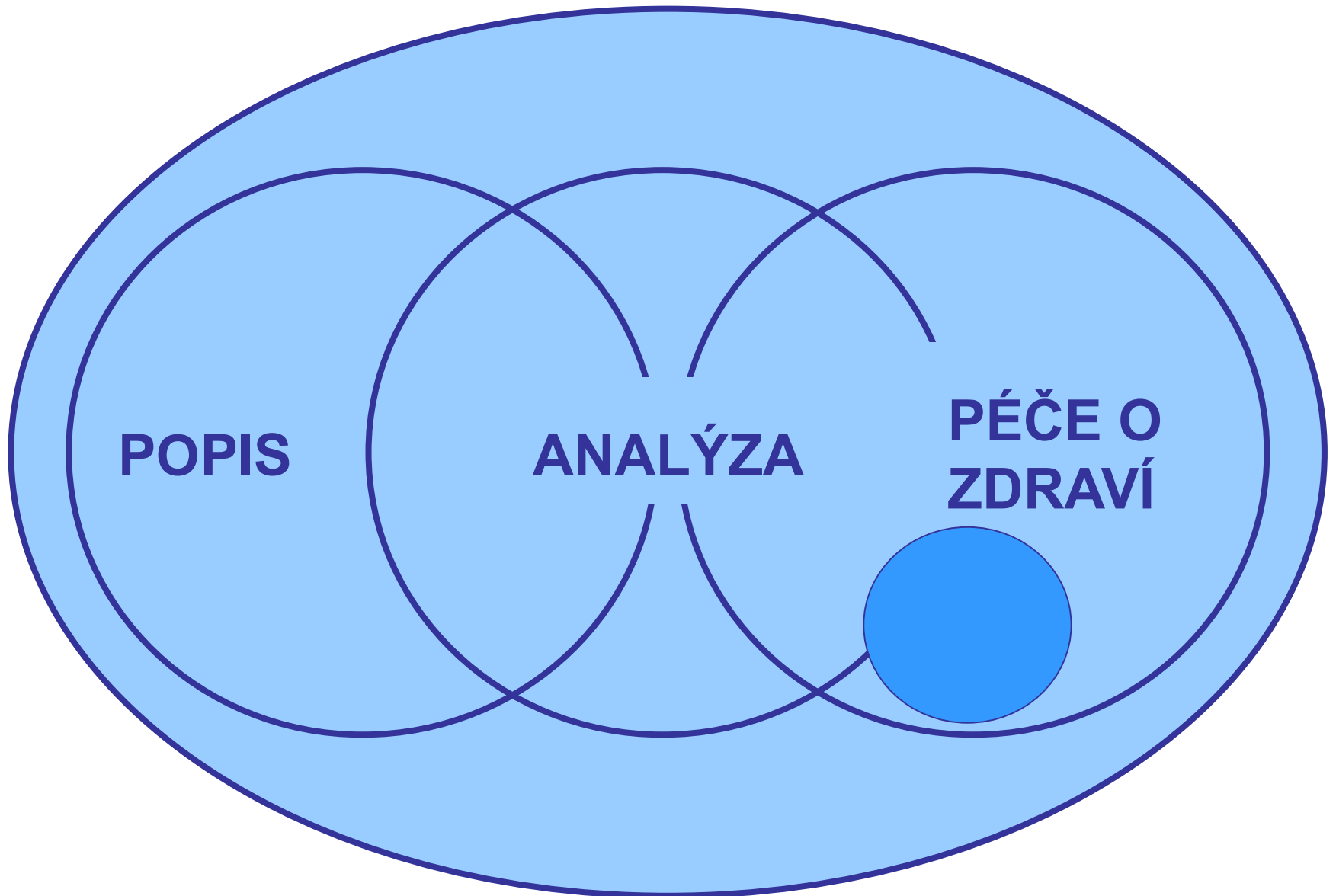
CO SE DÁ UDĚLAT PRO ZLEPŠENÍ ZDRAVÍ?

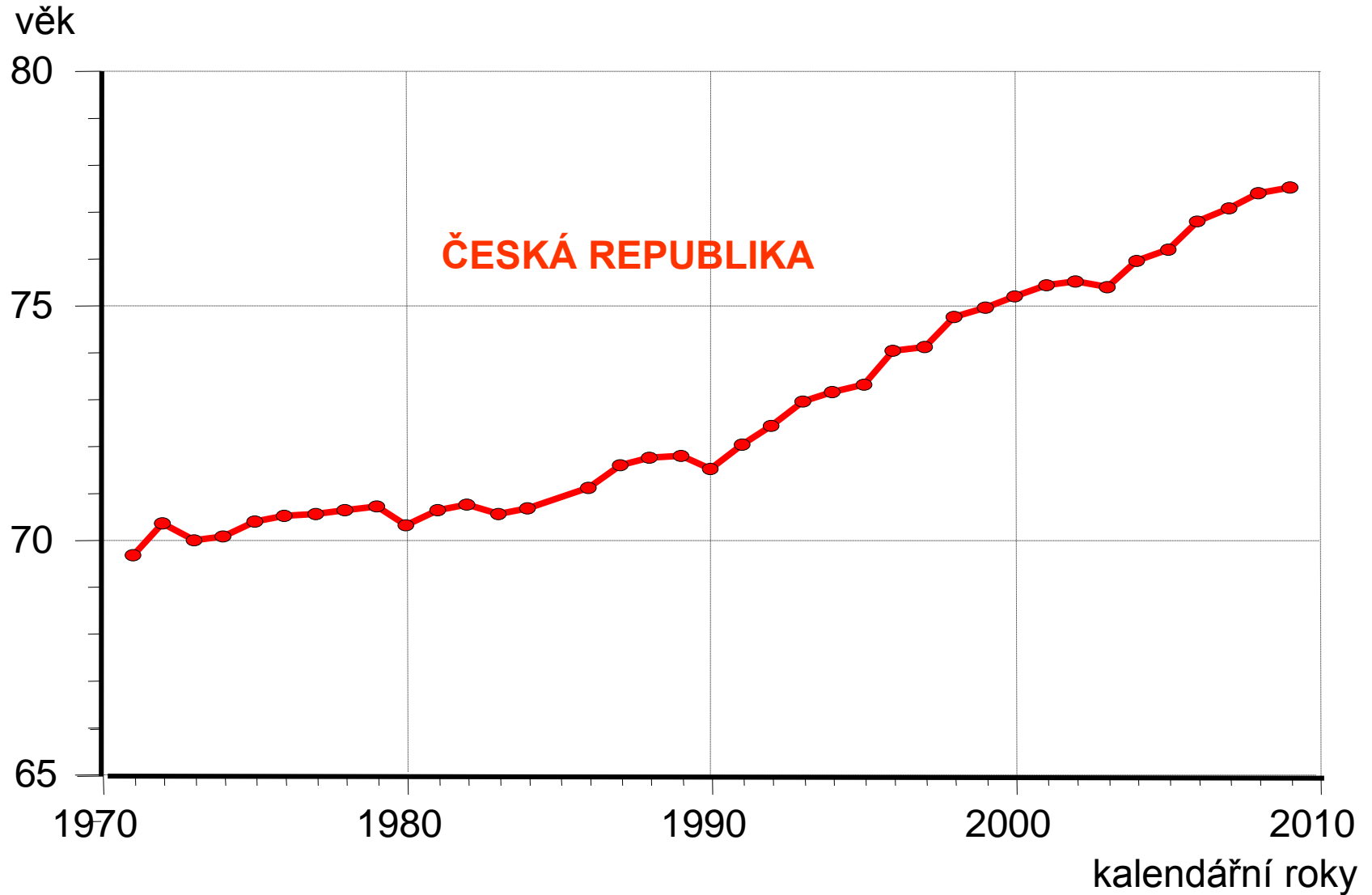
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

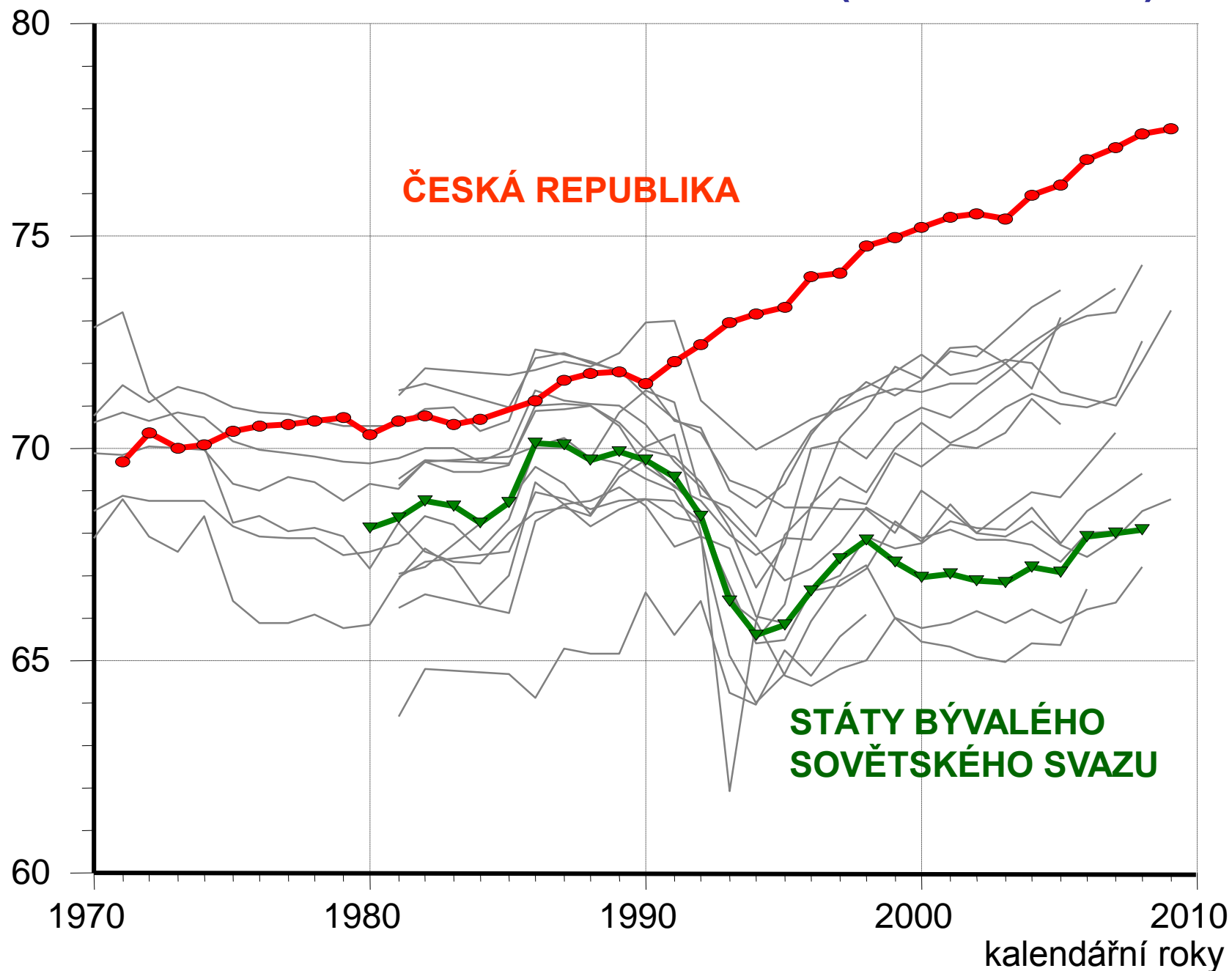
3

JAKÉ JE ZDRAVÍ LIDÍ?

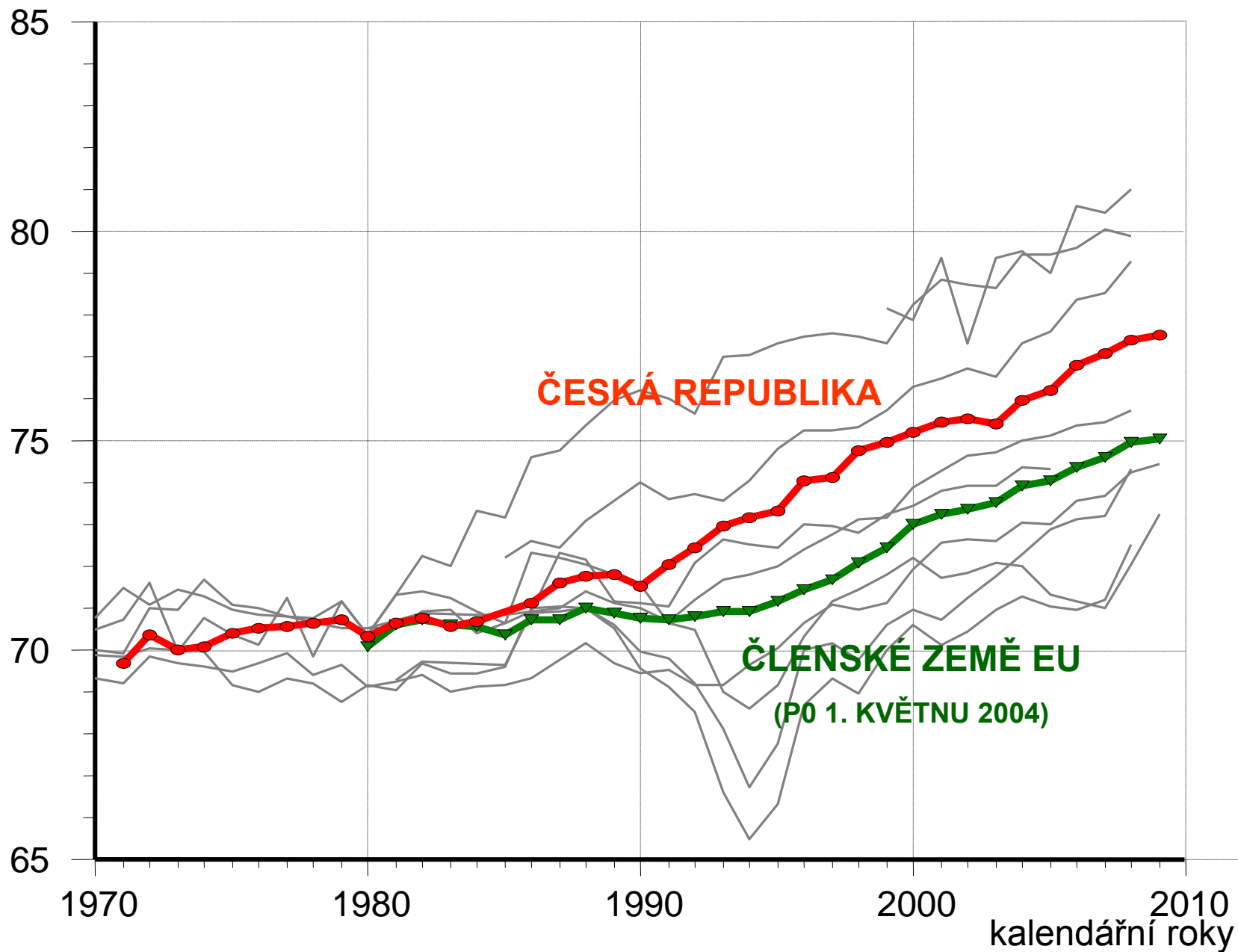
NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI + ŽENY)

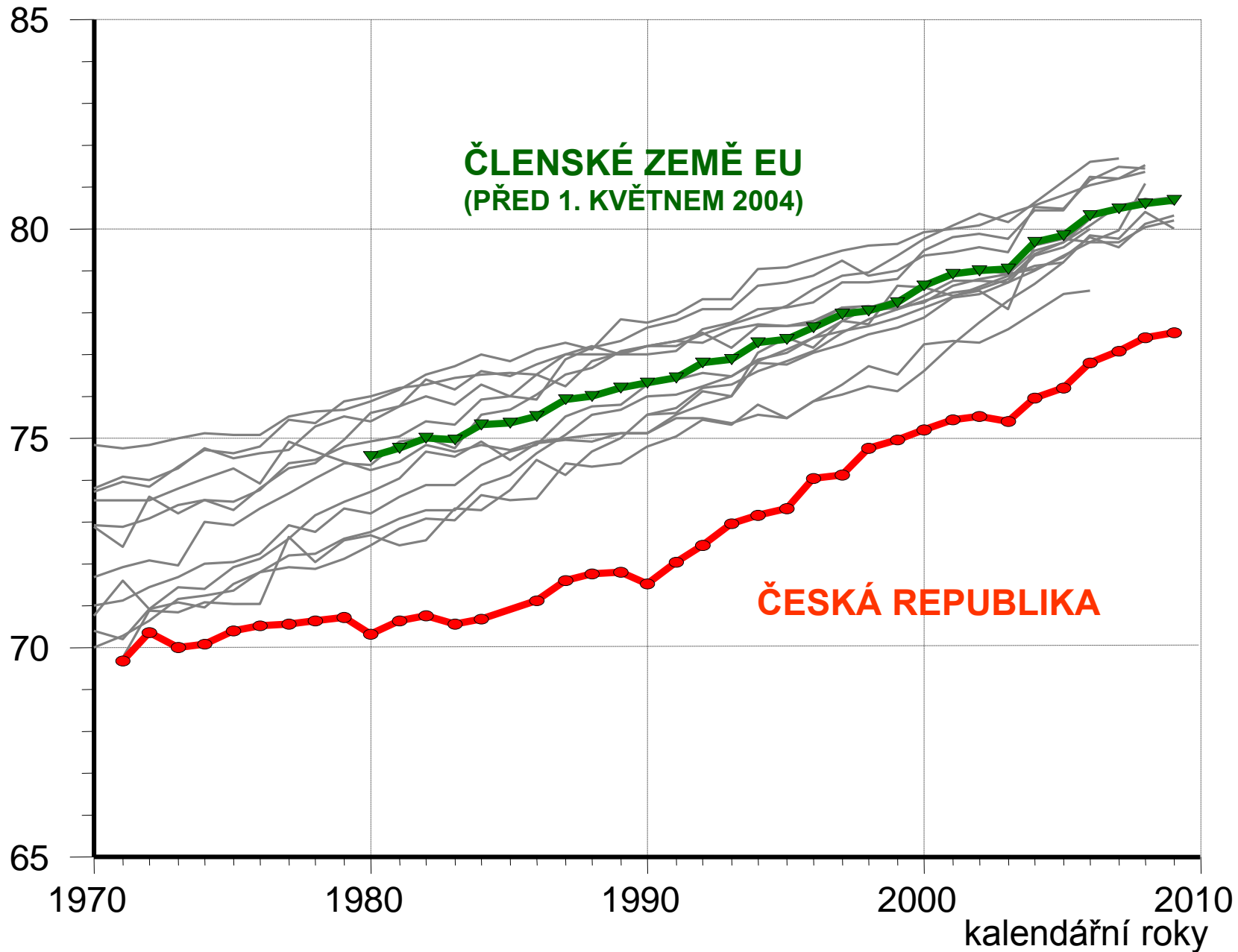
věk **NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI + ŽENY)**

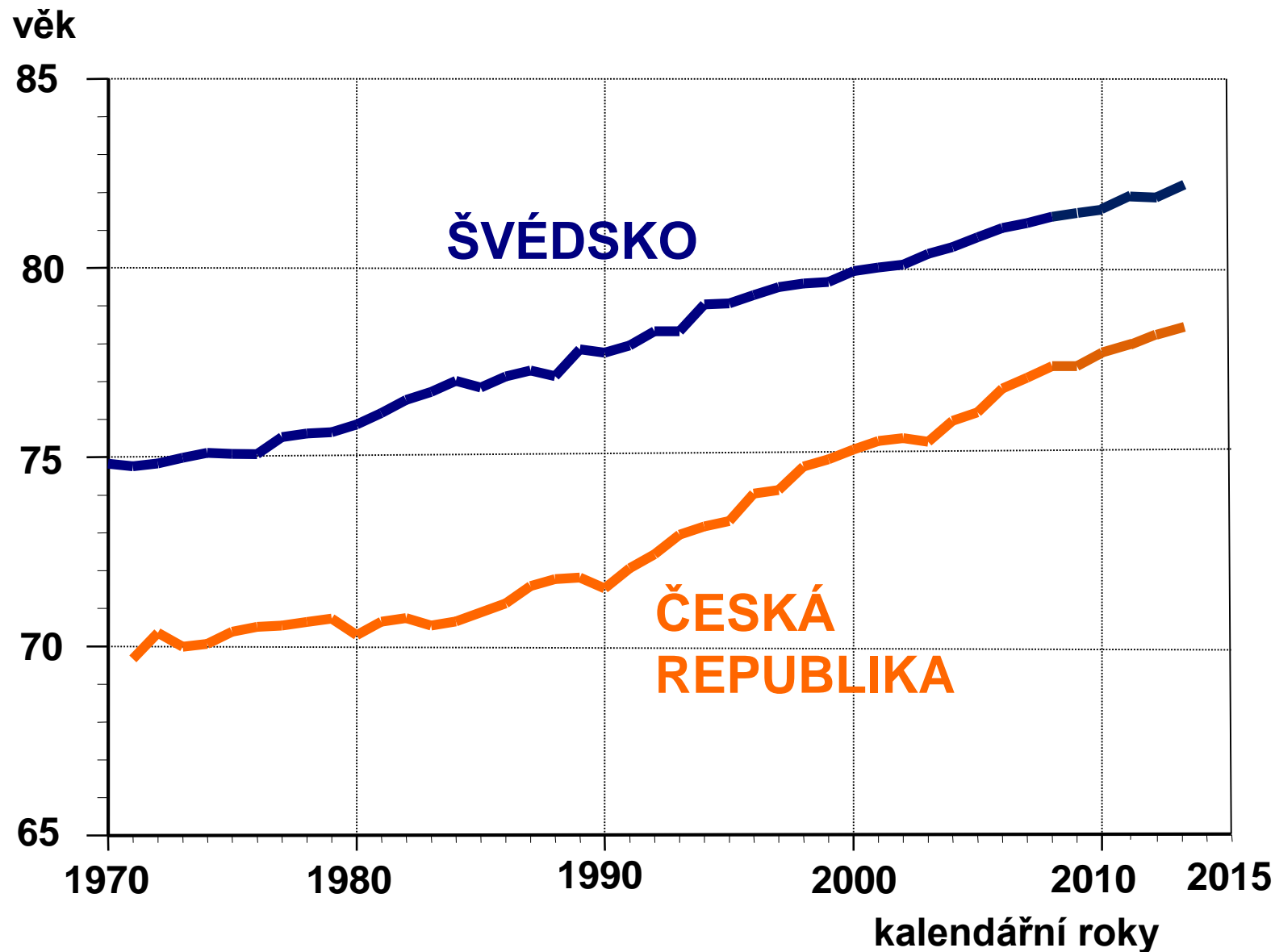
věk NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI + ŽENY)

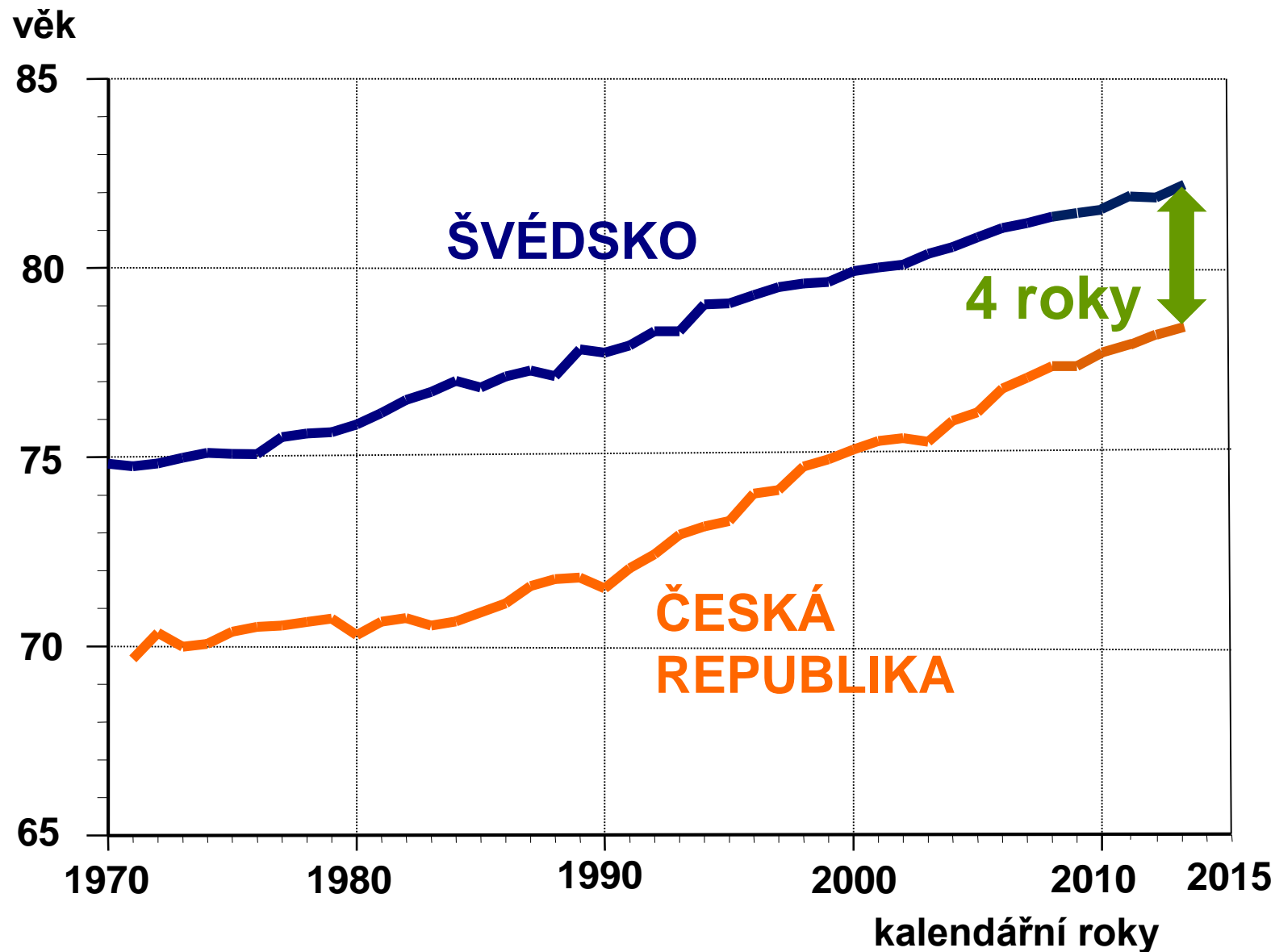
věk **NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI + ŽENY)**

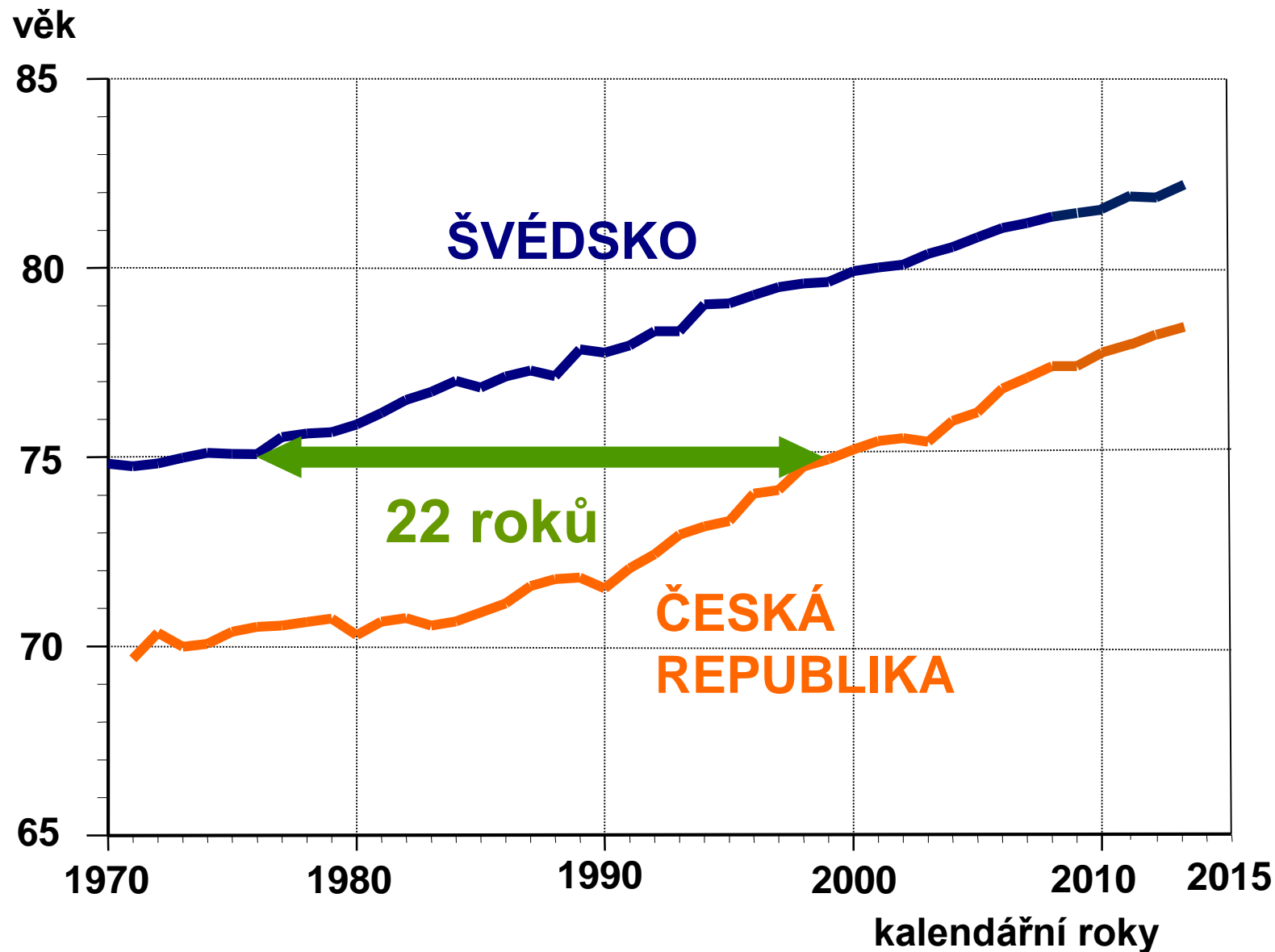
NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI+ŽENY)

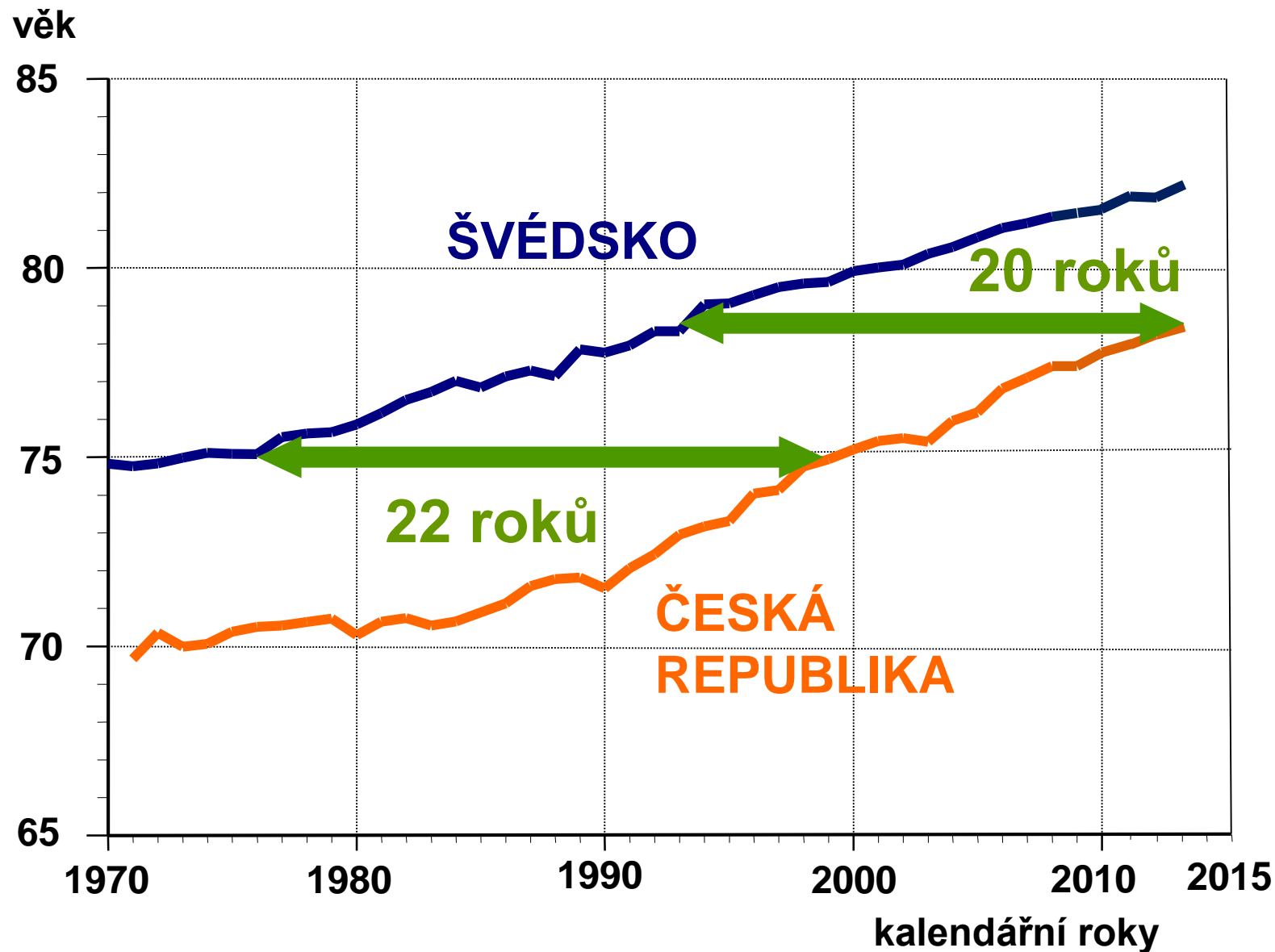
NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI+ŽENY)

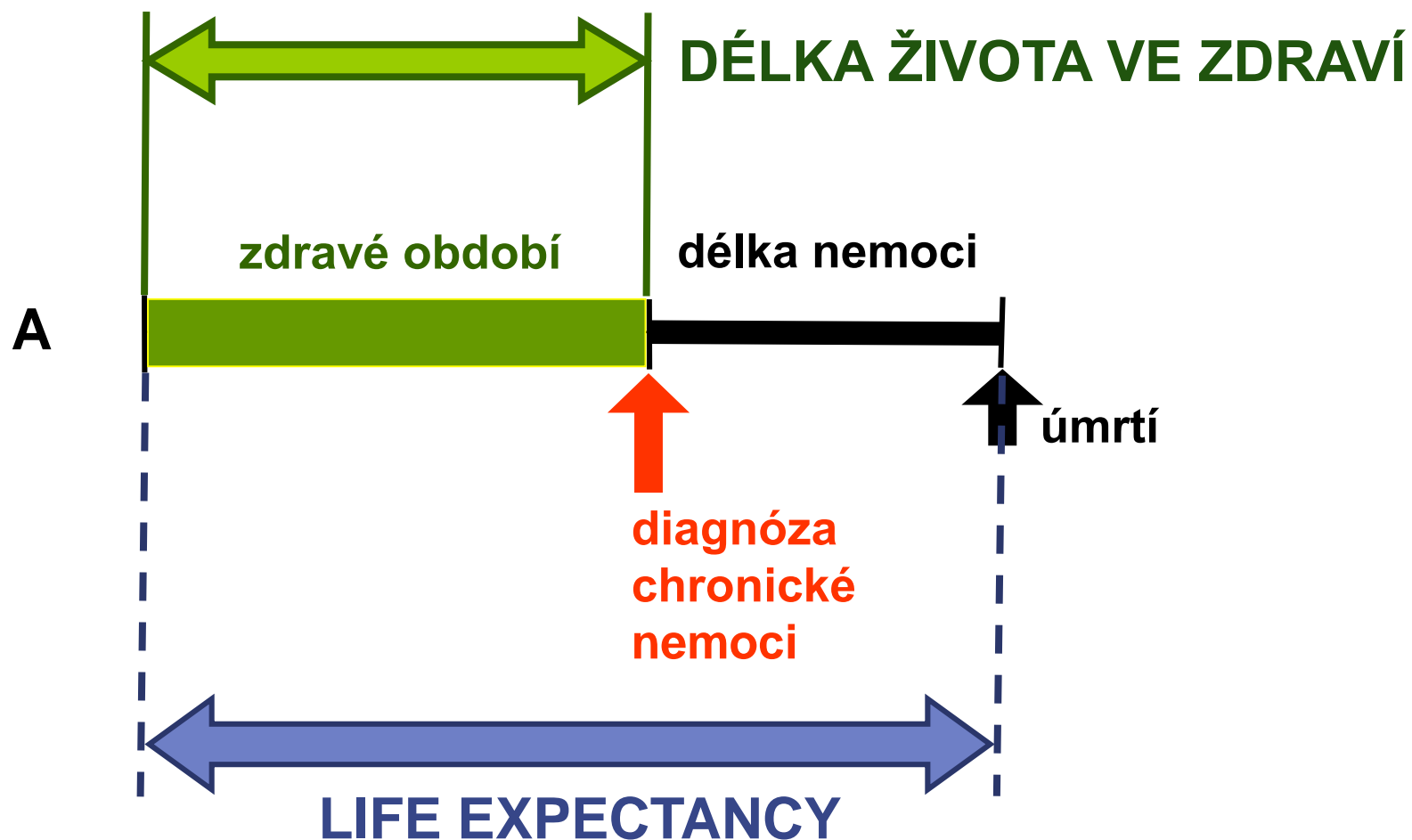
NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI+ŽENY)

NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (MUŽI+ŽENY)

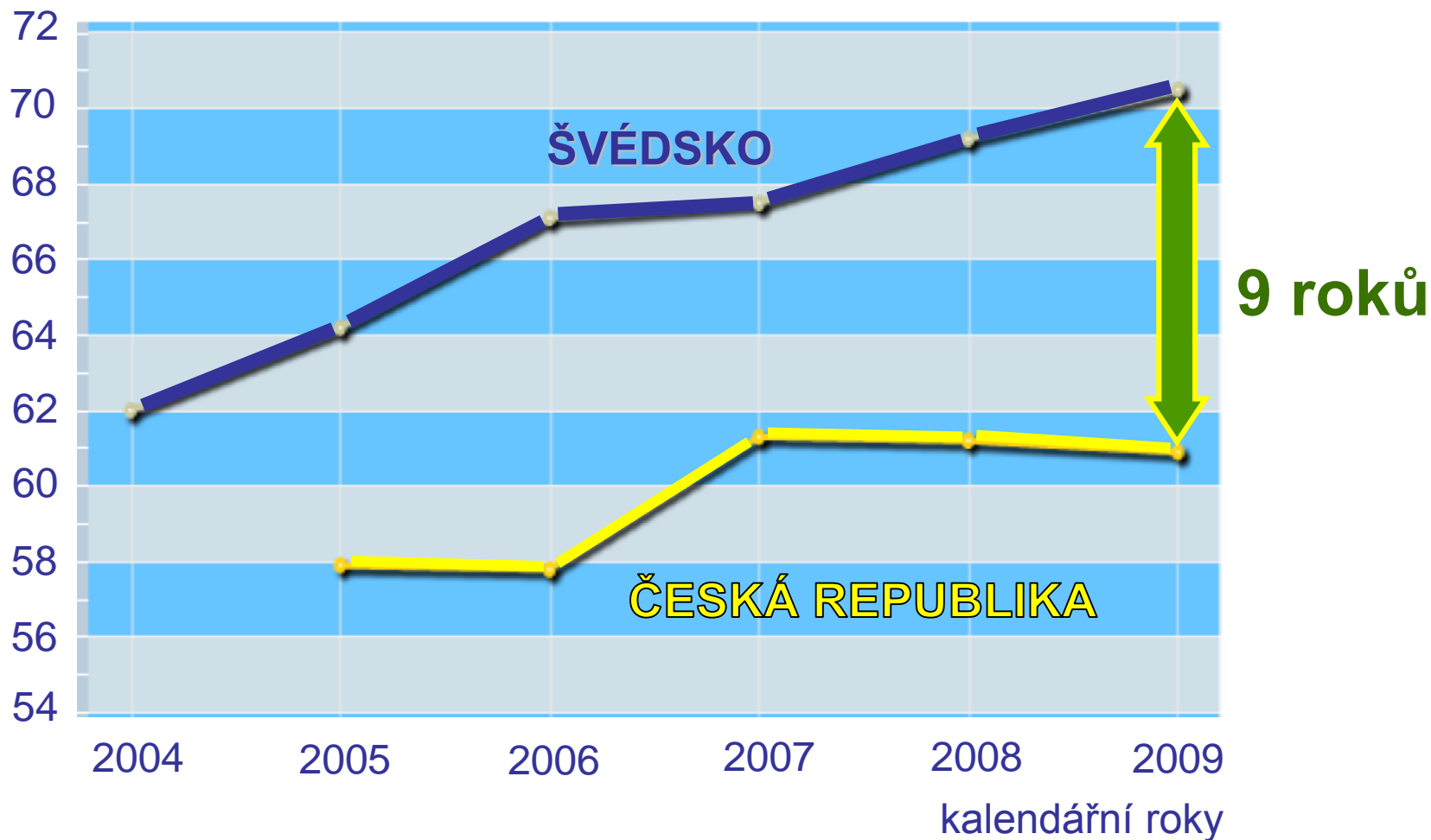
HEALTH EXPECTANCY: HEALTHY LIFE YEARS (HLY)

STŘEDNÍ DÉLKA ŽIVOTA, NADĚJE DOŽITÍ

HEALTH EXPECTANCY: HEALTHY LIFE YEARS (HLY)

DÉLKA ŽIVOTA VE ZDRAVÍ

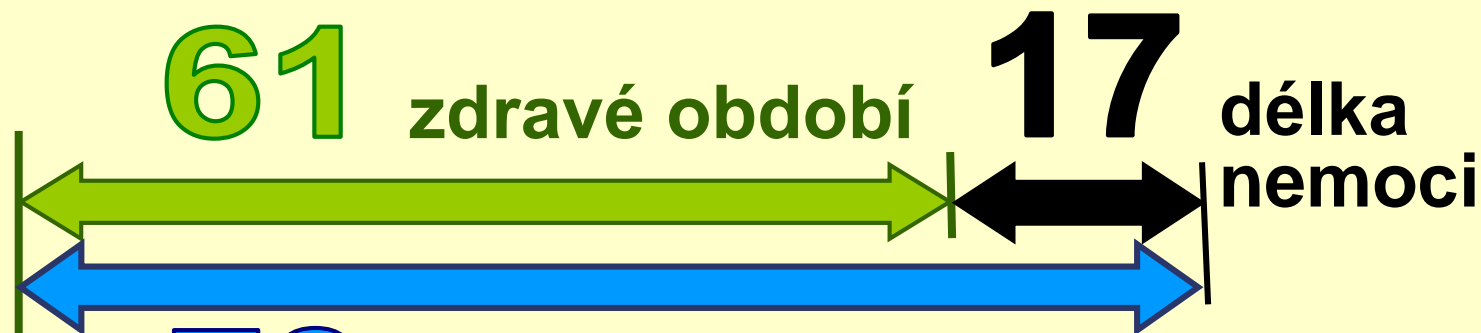

Pramen: HEIDI DATA TOOL

http://ec.europa.eu/health/indicators/echi/list/echi_40.html#main?KeepThis=true&TB_iframe=true&height=450&width=920

82 naděje dožití
ŠVÉDSKO

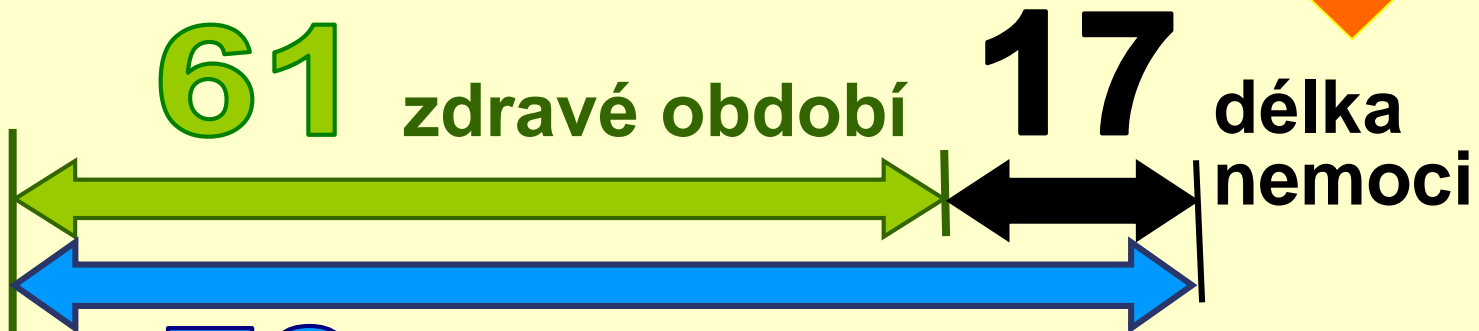
78 naděje dožití
ČESKÁ REPUBLIKA

82 naděje dožití

ŠVÉDSKO

ROZDÍL 5 LET

78 naděje dožití

ČESKÁ REPUBLIKA

4

**PROČ JE
ZDRAVÍ TAKOVÉ ?**

ANALÝZA

HLAVNÍ DETERMINANTY ZDRAVÍ

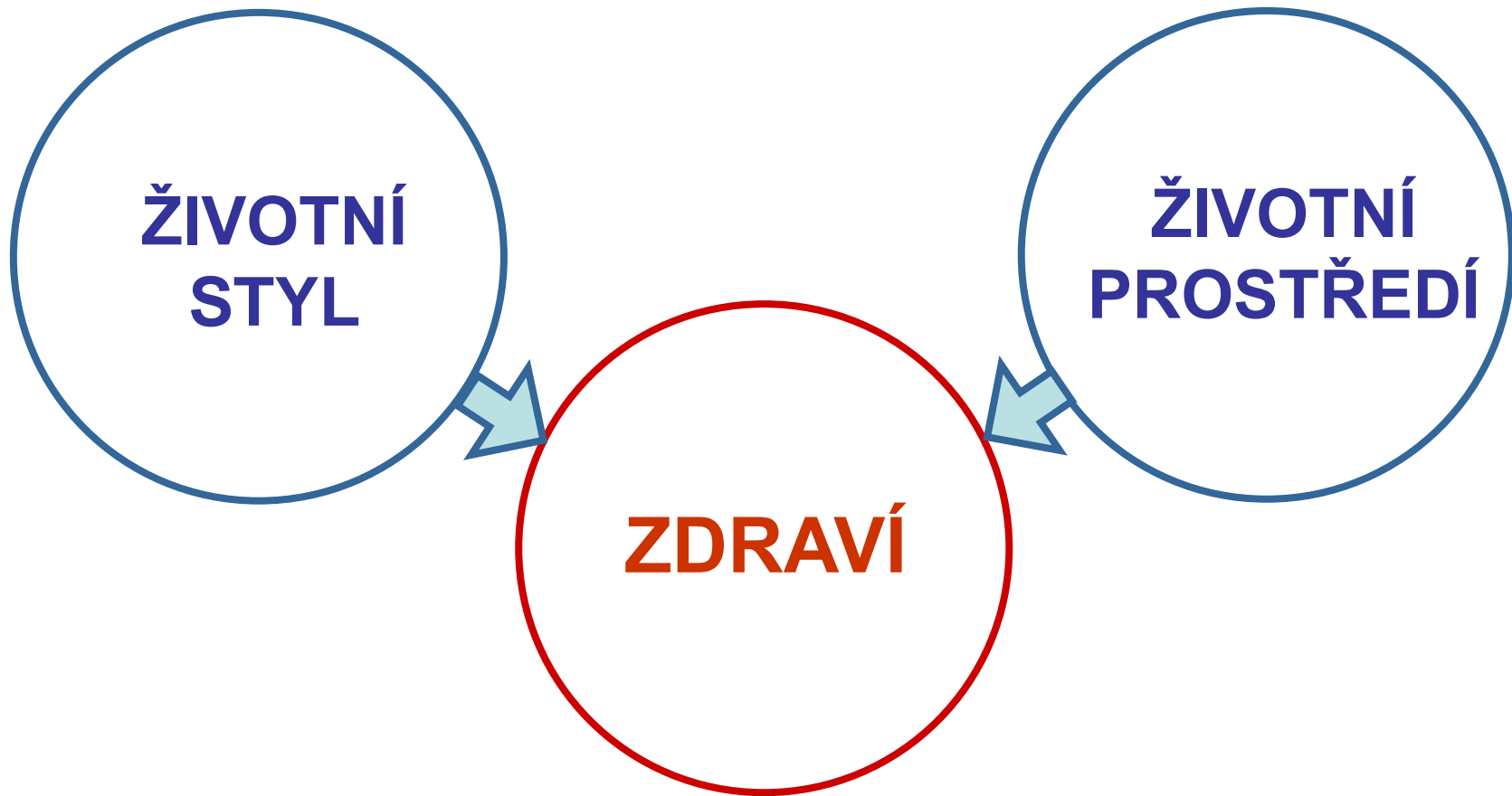

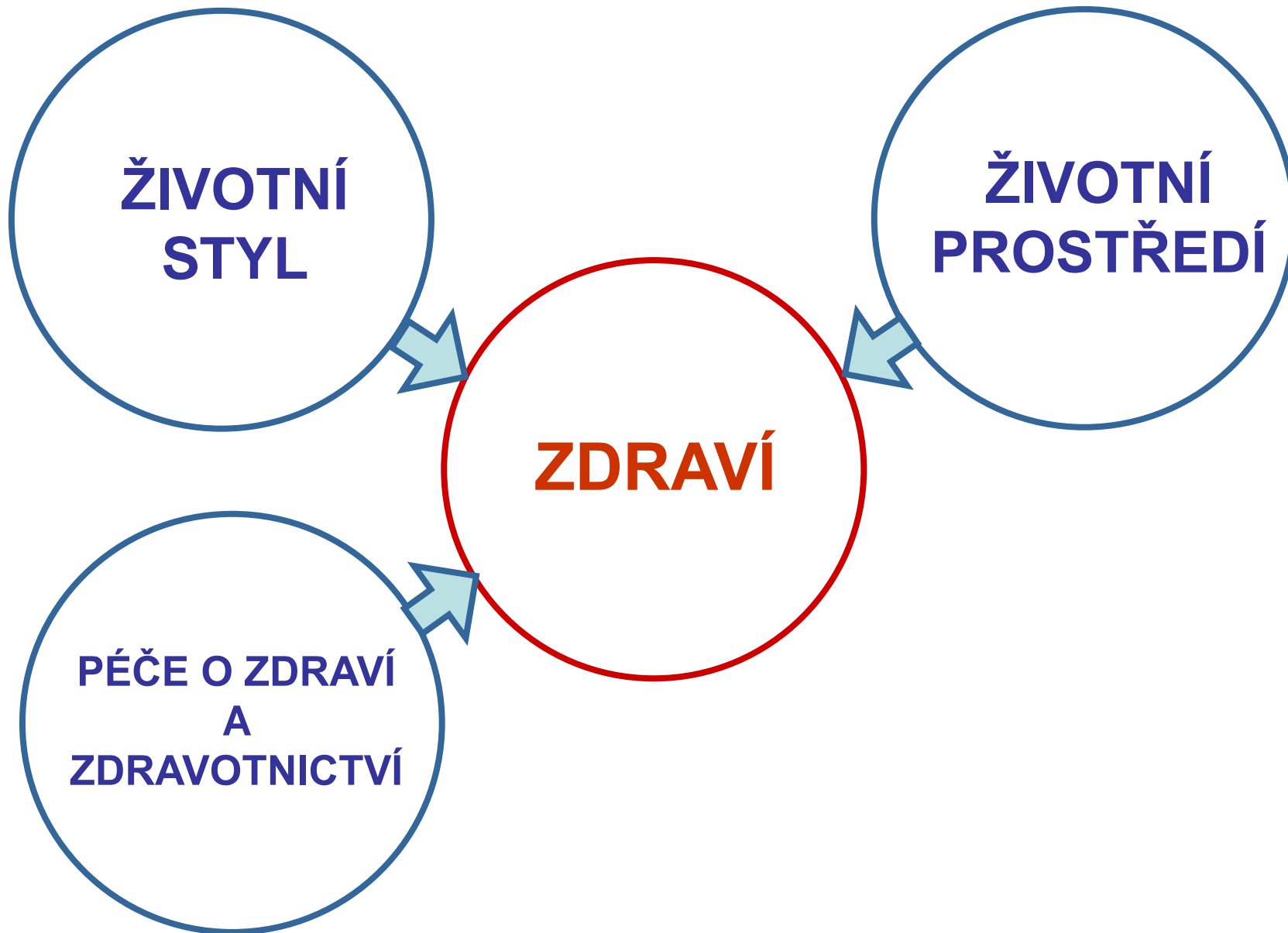
ZDRAVÍ

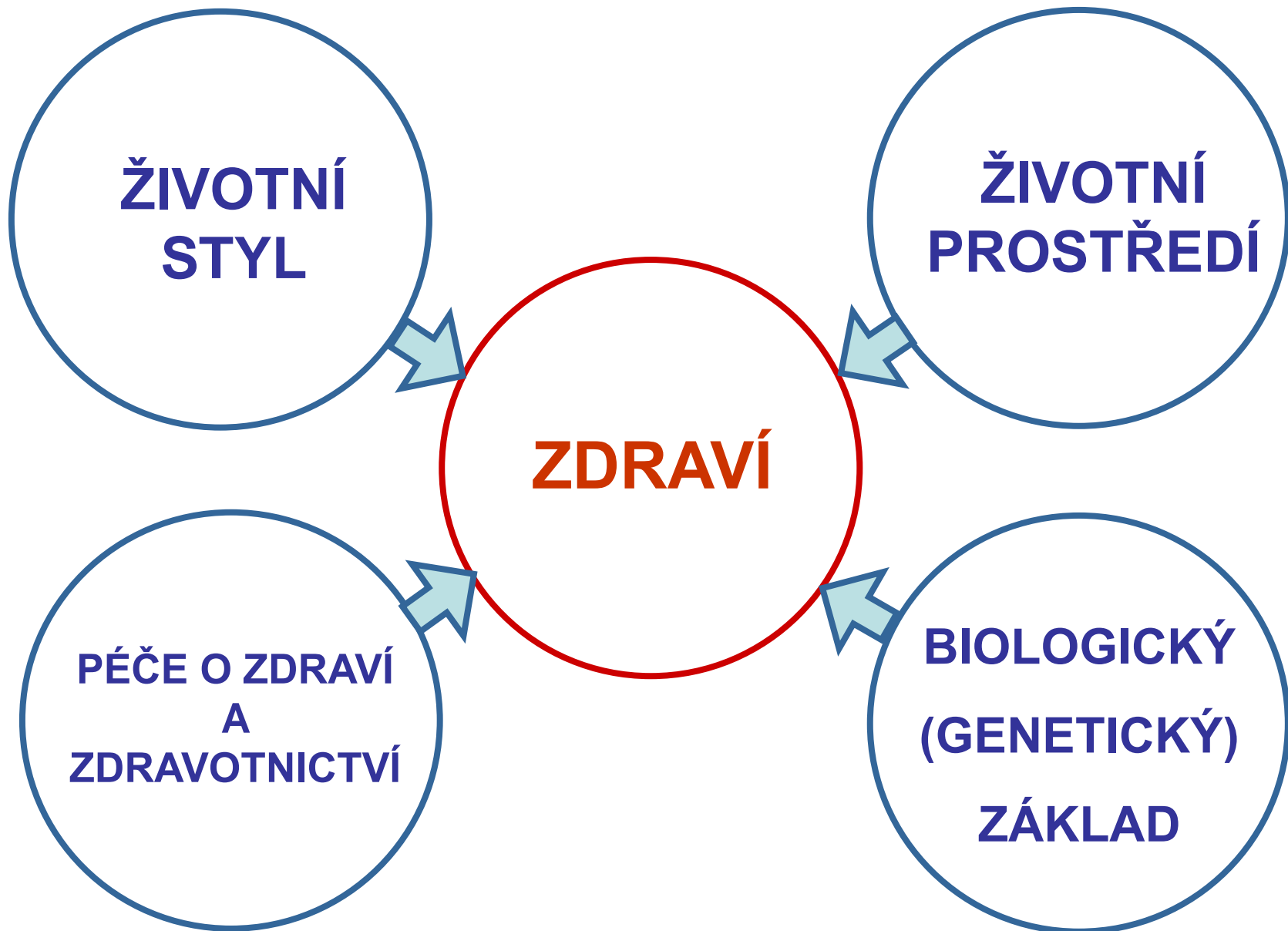
A diagram consisting of two circles. The left circle is blue and contains the text 'ŽIVOTNÍ STYL'. A blue arrow points from the right side of this circle to the left side of a red circle on the right, which contains the text 'ZDRAVÍ'.

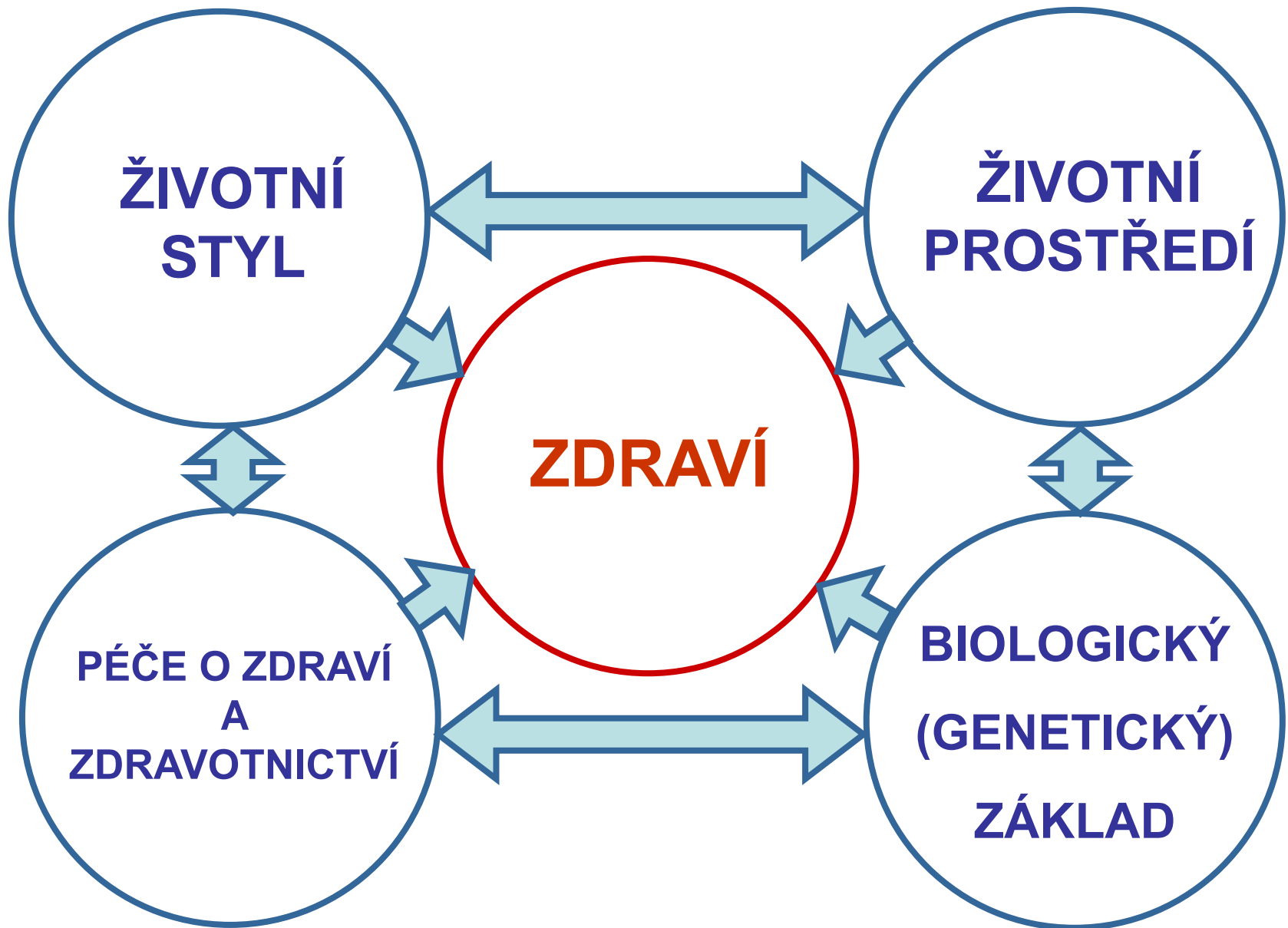
**ŽIVOTNÍ
STYL**

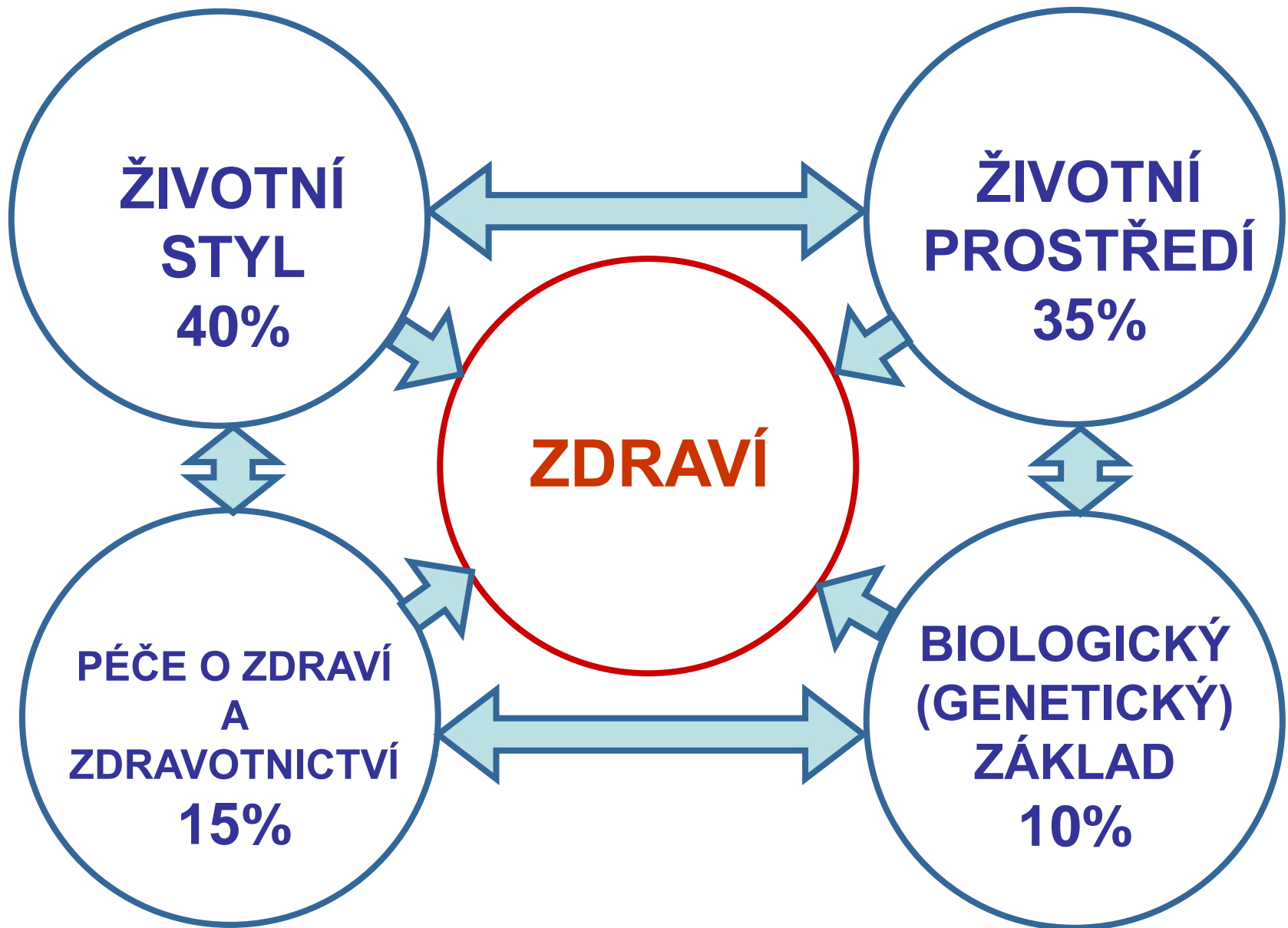
ZDRAVÍ

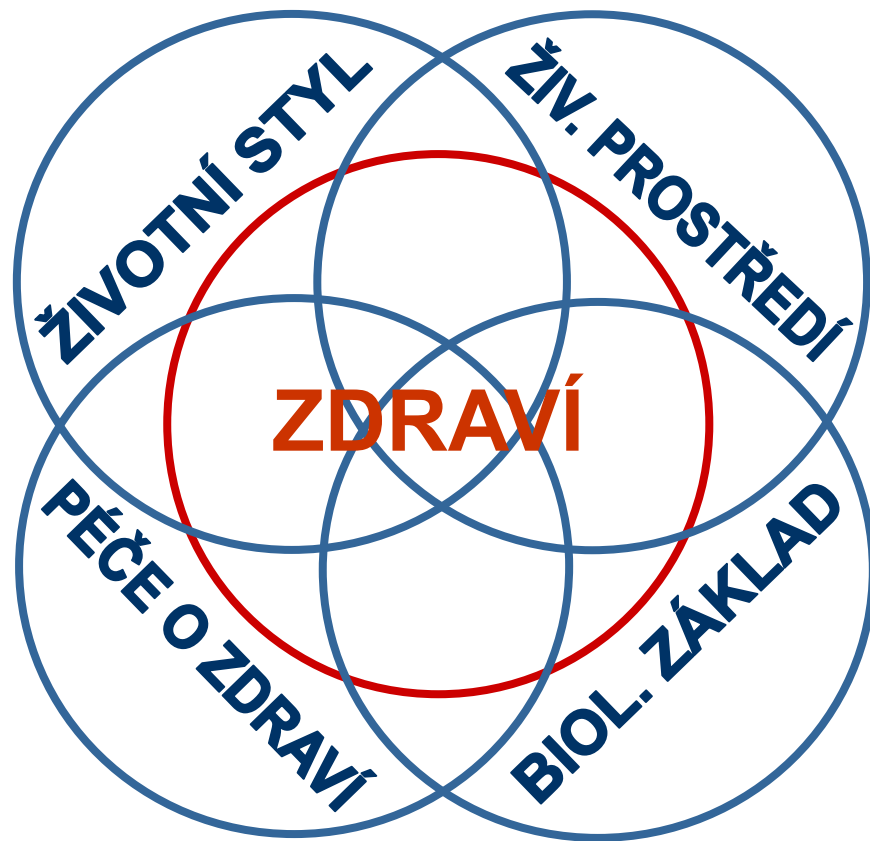

SOCIÁLNÍ DETERMINANTY ZDRAVÍ

ŽIVOTNÍ STYL

ŽIV. PROSTŘEDÍ

PÉČE O ZDRAVÍ

BIOL. ZÁKLAD

ZDRAVÍ

INDIVIDUÁLNÍ ÚSILÍ NA CESTĚ KE ZDRAVÍ

INDIVIDUÁLNĚ
ORIENTO VANÁ
ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA A
DALŠÍ FORMY MOTIVACE

INDIVIDUÁLNÍ ÚSILÍ A POPULAČNÍ OPATŘENÍ

INDIVIDUÁLNĚ
ORIENTO VANÁ
ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA A
DALŠÍ FORMY MOTIVACE

POPULAČNĚ
ORIENTO VANÁ
OPATŘENÍ

nezdravé pracovní a životní prostředí

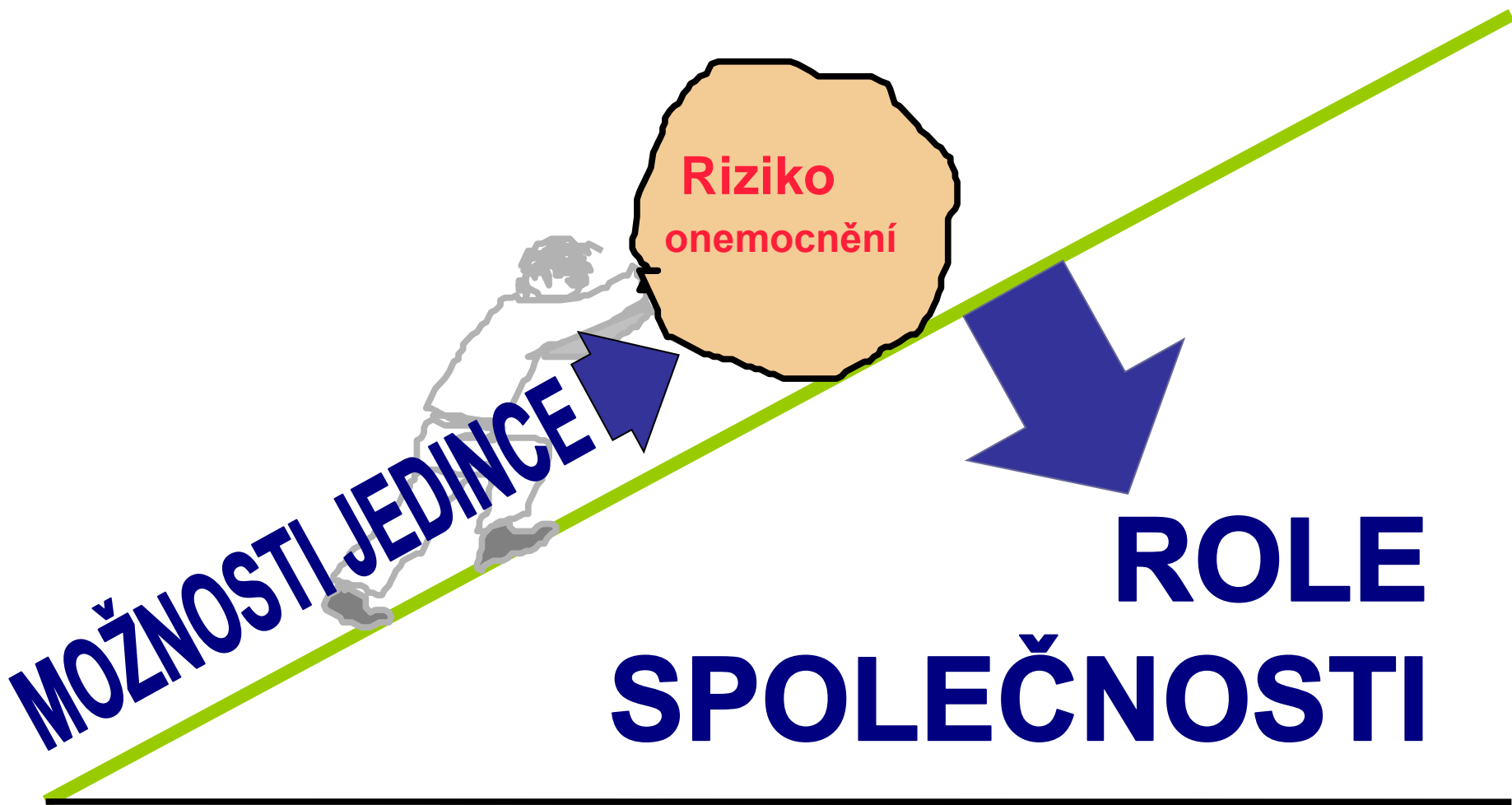
špatná výživa (zdravotně nebezpečné potraviny)

nebezpečné sociální chování, např. růst násilí a kriminality

nevyhovující bydlení, nevhodné využívání volného času, stres apod.

široká škála dalších sociálních a ekologických faktorů ohrožujících zdraví

MOŽNOSTI JEDINCE A ROLE SPOLEČNOSTI

**SOCIAL
DETERMINANTS
OF HEALTH**

THE SOLID FACTS

SECOND EDITION

International
Centre for
Health and
Society

SOCIÁLNÍ DETERMINANTY (a)

- 1. Zdraví souvisí se sociálním gradientem.**
- 2. Stres poškozuje zdraví.**
- 3. Zdravotní a sociální podmínky v dětství ovlivňují další zdravotní osud jedince.**
- 4. Chudoba a sociální izolace zkracuje život.**
- 5. Problémy v práci (v rodině) zvyšují riziko nemocí.**

SOCIÁLNÍ DETERMINATY (b)

- 6. Jistota zaměstnání zlepšuje zdraví, nezaměstnanost je příčinou nemocí a předčasných úmrtí.**
- 7. Sociální opora a sociální kontakty zlepšují zdraví.**
- 8. Spotřeba alkoholu, cigaret a drog je ovlivňována sociálním prostředím.**
- 9. Zdravé potraviny jsou politickým problémem.**
- 10. Zdravá doprava, to je chůze, jízda na kole a dobrá veřejná doprava.**

World Health Organization

Commission on Social Determinants of Health

Closing the gap in a generation

Health equity through action on the social determinants of health

248 stran

Fair Society, Healthy Lives

The Marmot Review

237 stran

Strategic Review of Health Inequalities in England post-2010

Photo: Steve Turner

Jaký to má smysl? Léčit nemocné a potom je vrátit zpět do podmínek, které způsobily jejich nemoc.

— Professor Sir Michael Marmot

A "toxic combination" of poor social policies and programmes, unfair economic arrangements, and bad politics is killing people on a large scale.

„Toxická kombinace“ ubohých sociálních opatření a programů, nespravedlivý ekonomický systém a špatná politika zabíjí spoustu lidí.

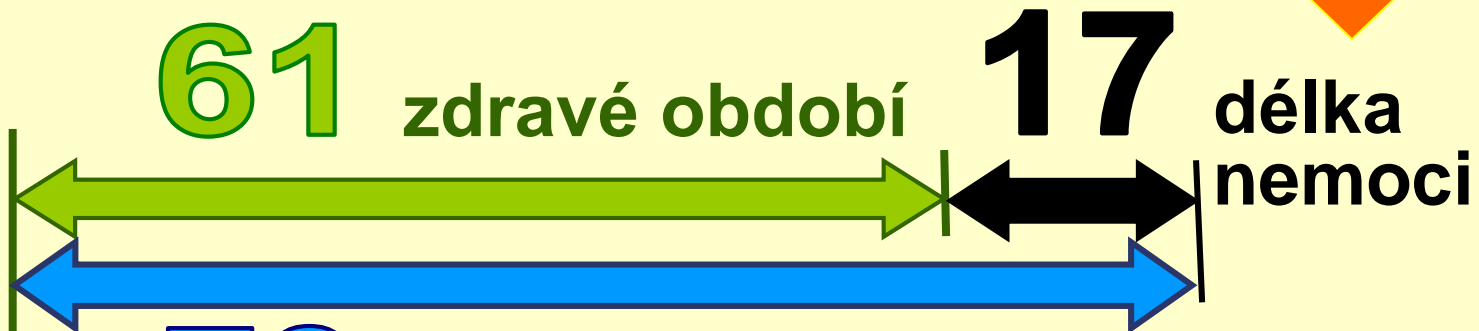

82 naděje dožití

ŠVÉDSKO

ROZDÍL

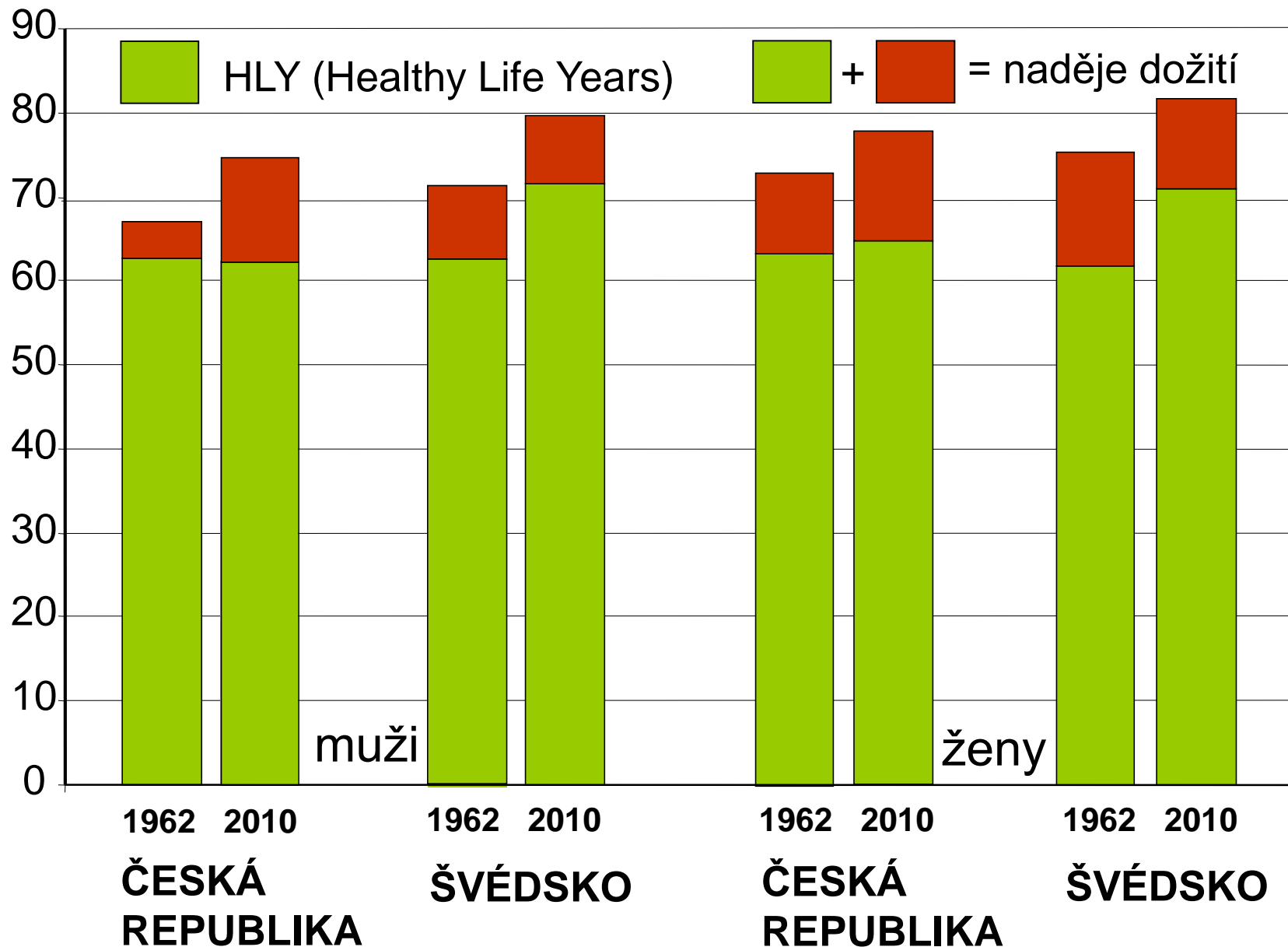
5 LET

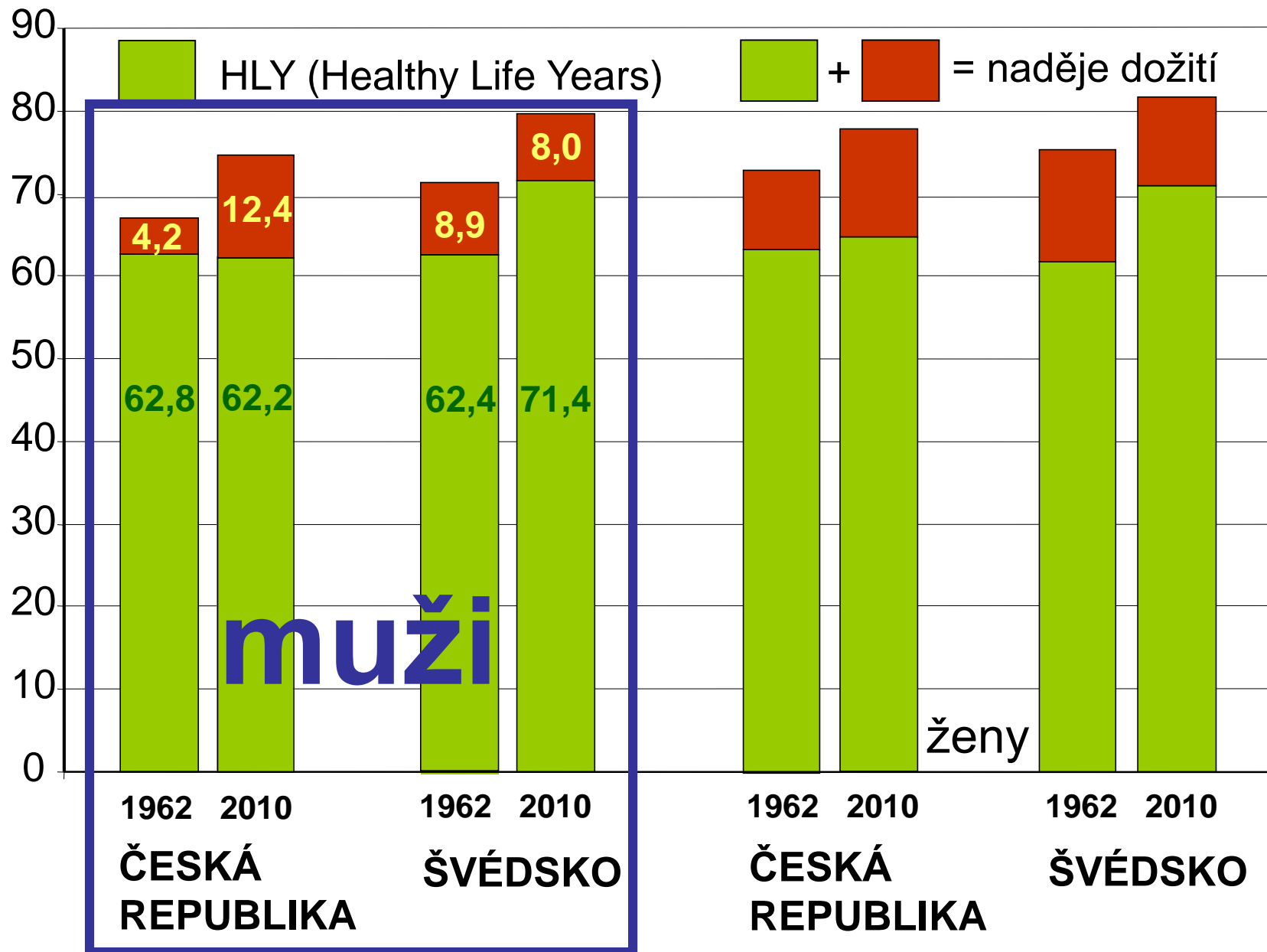
78 naděje dožití

ČESKÁ REPUBLIKA

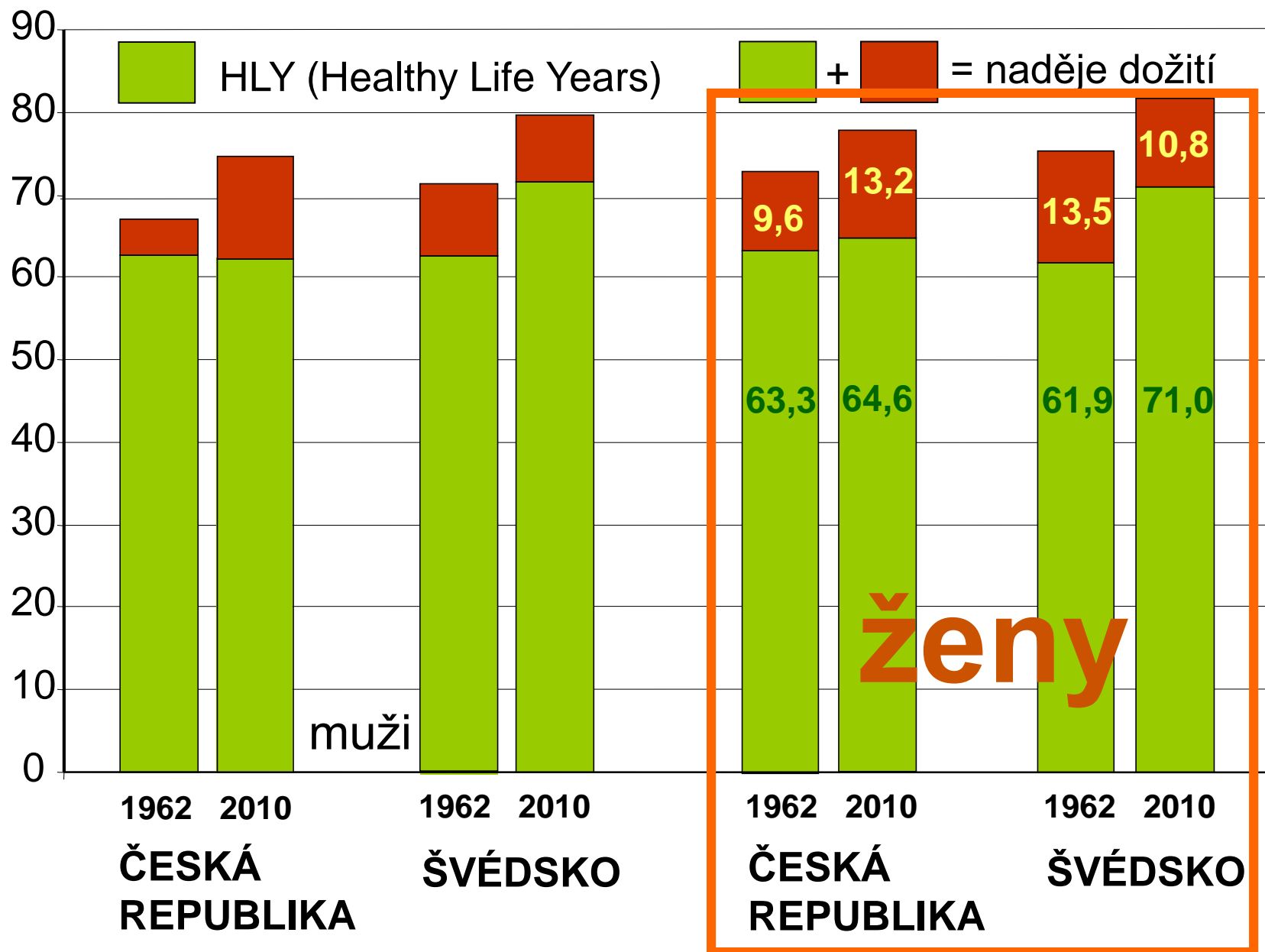
roky života

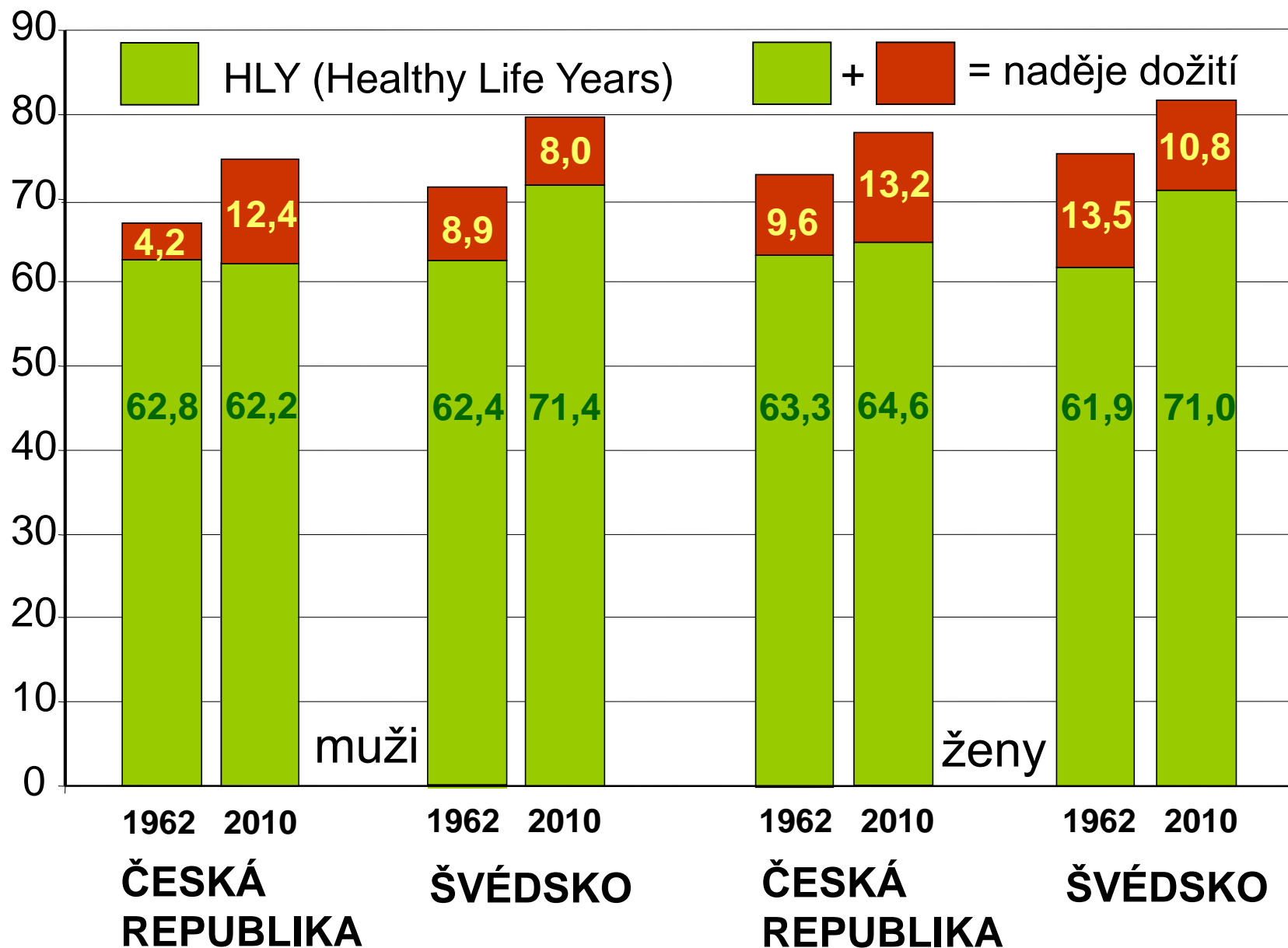
roky života

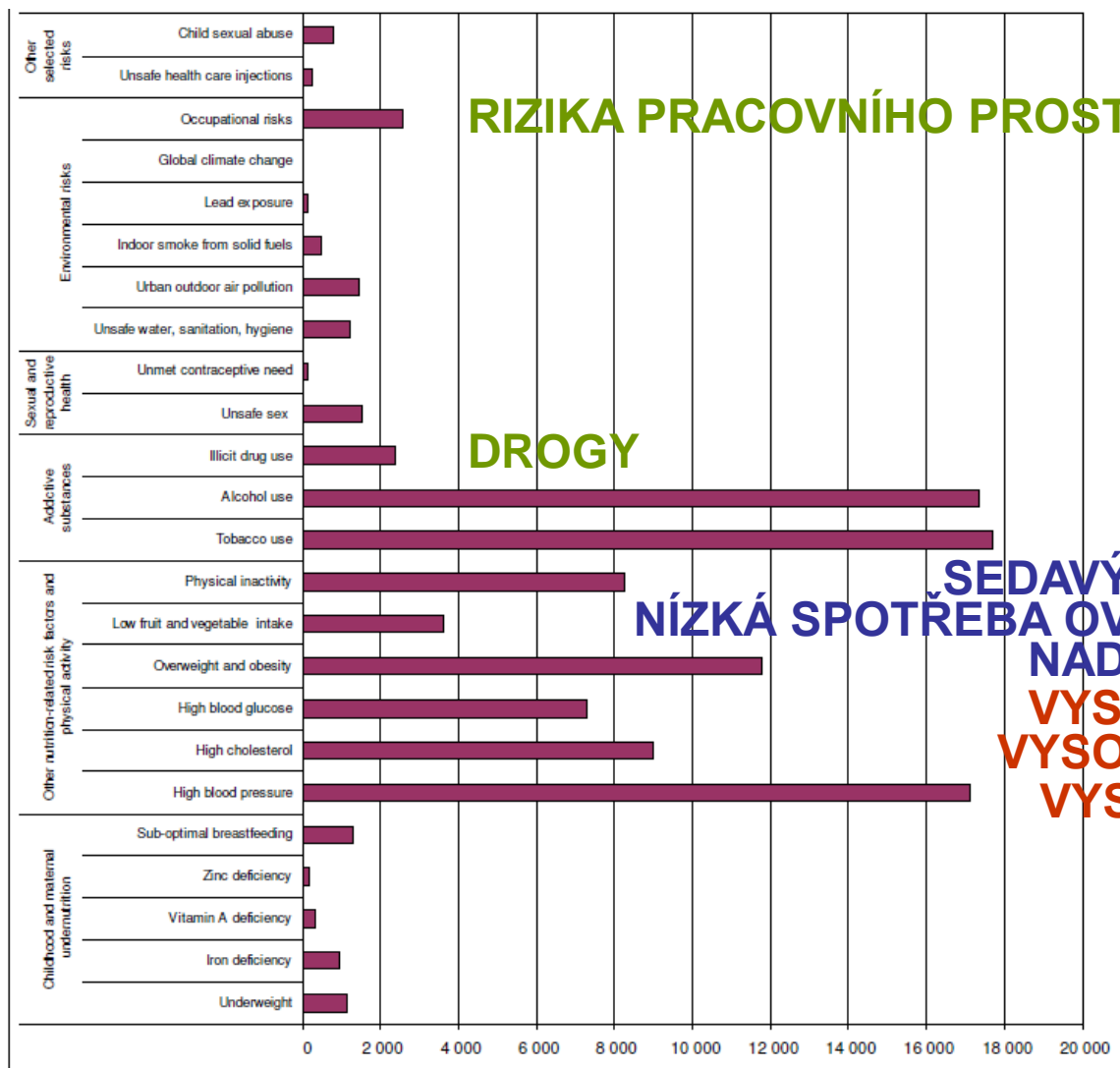
roky života

roky života

POČET LET ZTRACENÝCH V DŮSLEDKU DISABILITY (DALY) PŮSOBENÍM HLAVNÍCH ROZIKOVÝCH FAKTORŮ V EVROPSKÉM REGIONU SZO, 2004

RIZIKA PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ

DROGY

NÍZKÁ SPOTŘEBA OVOCE A ZELENINY

SEDAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA

NADVAHA A OBEZITA

VYSOKÝ KREVNÍ CUKR
VYSOKÝ CHOLESTEROL
VYSOKÝ KREVNÍ TLAK

pořadí

ALKOHOL 2

TABÁK 1

SEDAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA 4

NADVAHA A OBEZITA 3

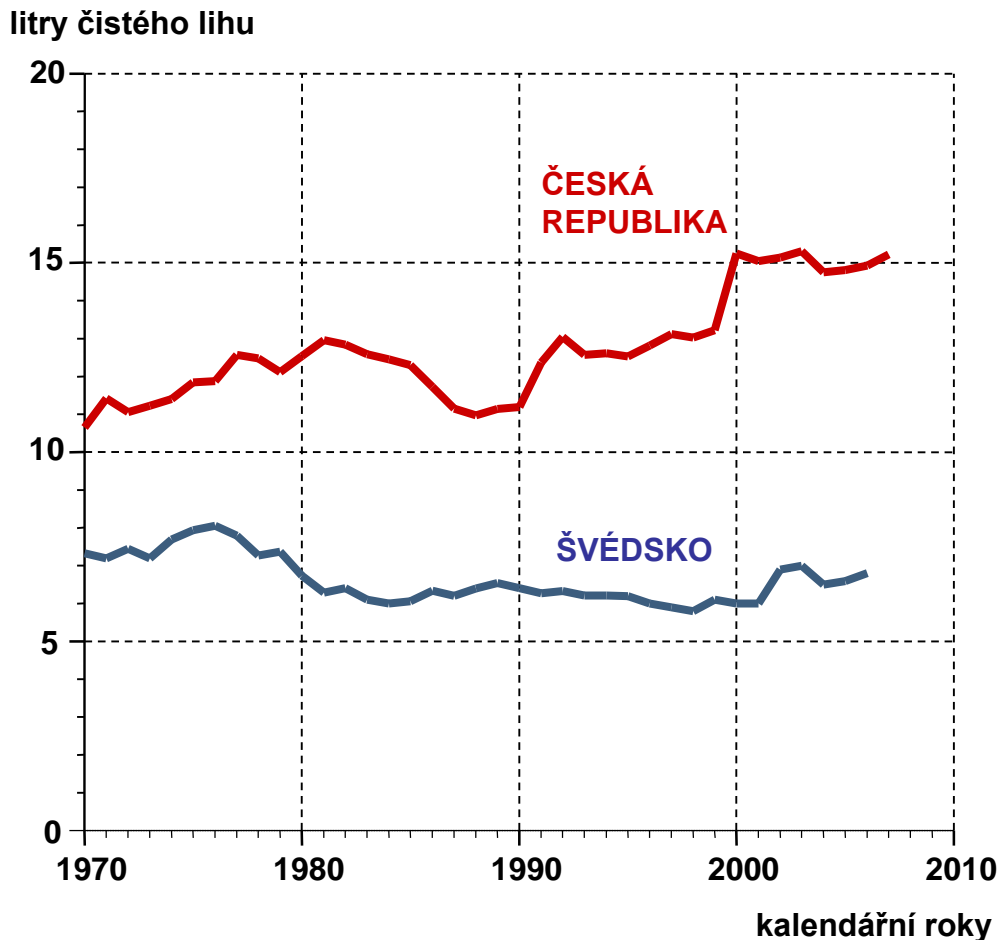
VYSOKÝ KREVNÍ CUKR
VYSOKÝ CHOLESTEROL
VYSOKÝ KREVNÍ TLAK

Source: Global health risks: Mortality and burden of disease attributable to selected major risks. Geneva, World Health Organization, 2009

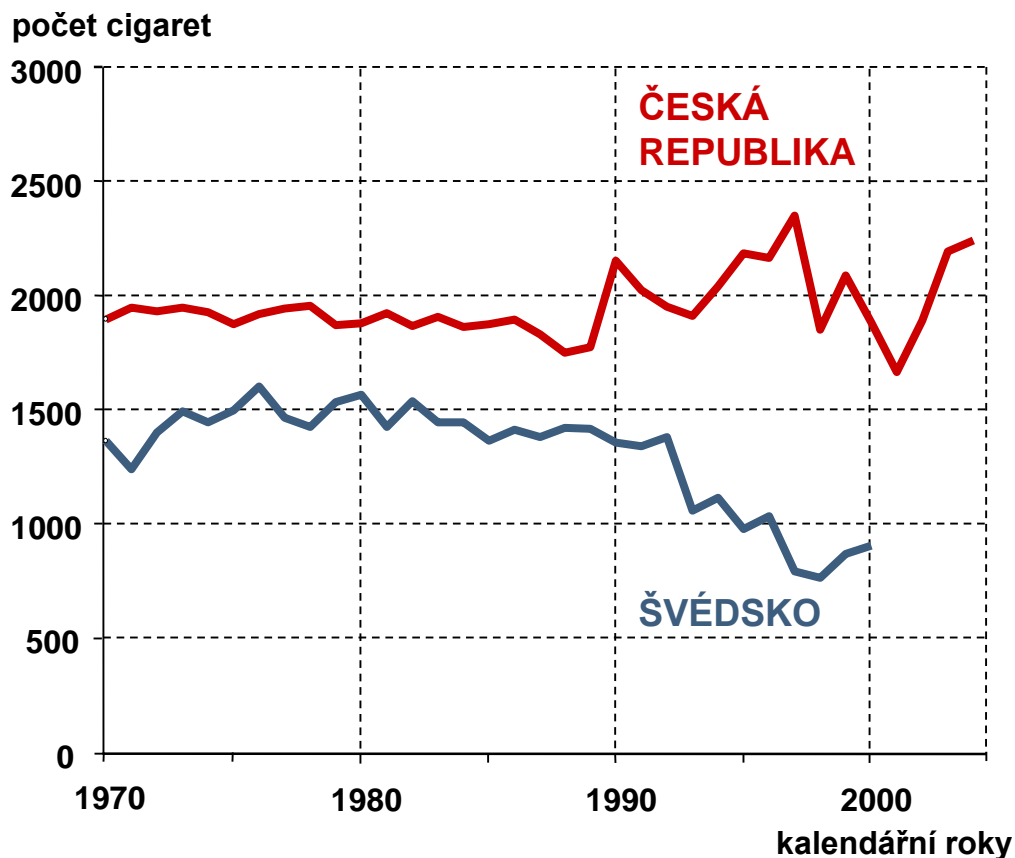
(http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/global_health_risks/en/index.html, accessed 5 November 2011).

Spotřeba alkoholu na osobu starší 15 let v litrech čistého lihu

pramen: databáze Světové zdravotnické organizace

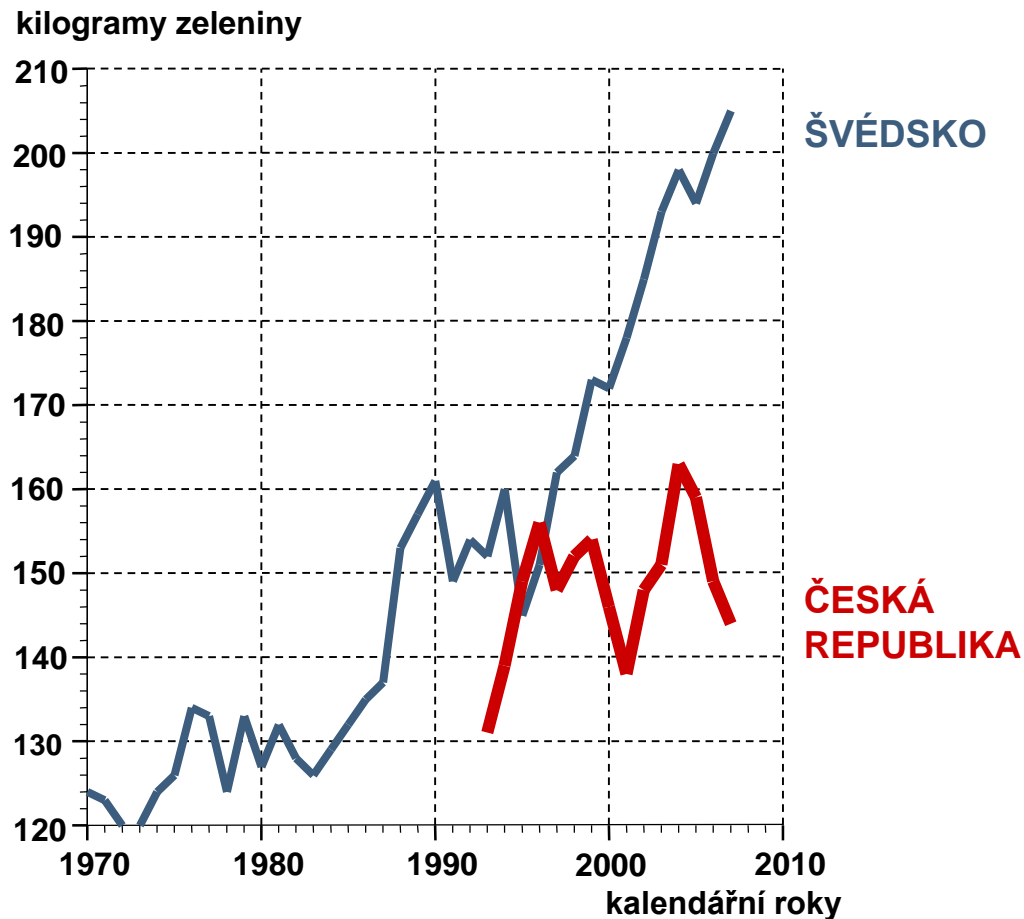

Počet prodaných cigaret na 1 obyvatele za rok v České republice a ve Švédsku, pramen: databáze Světové zdravotnické organizace a ČSÚ

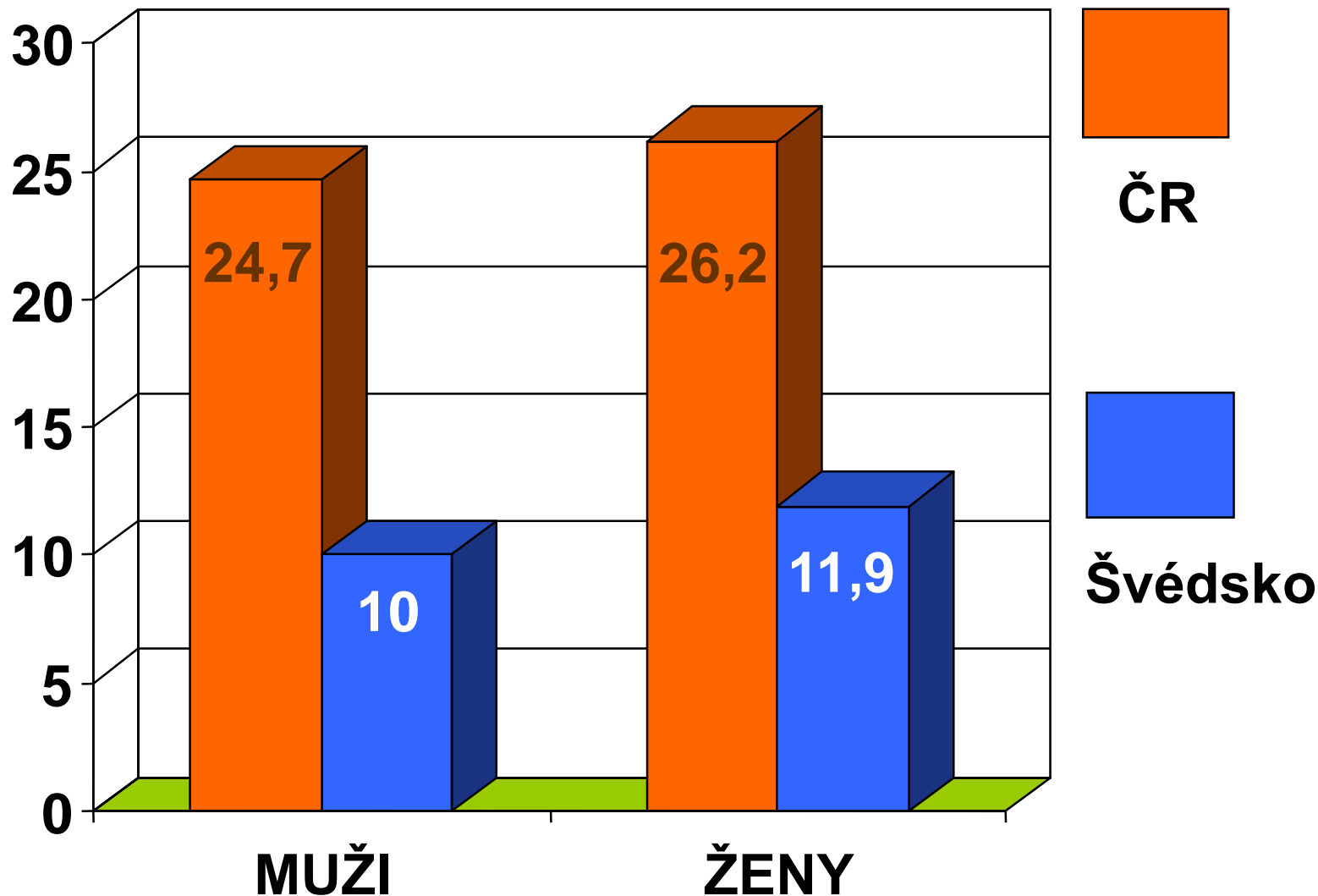

Průměrné množství ovoce a zeleniny na osobu a rok (kg) ve Švédsku a České republice

pramen: databáze Světové zdravotnické organizace

PROCENTO OBÉZNÍCH MUŽŮ A ŽEN NAD 25 LET v České republice a ve Švédsku v letech 1996-1998

Pokud má Česká republika ve srovnání se Švédskem

- dvojnásobnou spotřebu cigaret**
- dvojnásobnou spotřebu alkoholu**
- více než dvojnásobný výskyt obezity**
- poloviční spotřebu zeleniny,**

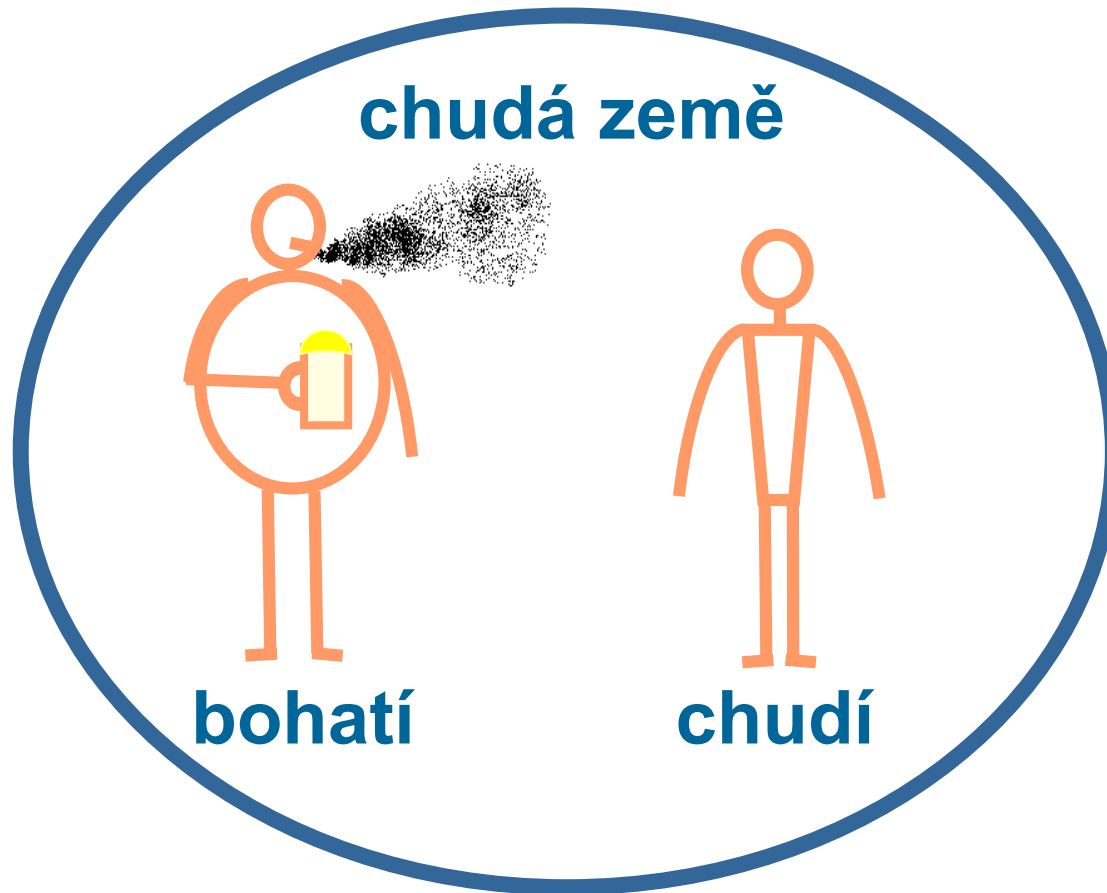
nemůže očekávat při jakkoli vysokých nákladech na provoz ambulancí a nemocnic, že dosáhne takovou úroveň zdraví lidí, jaká je ve Švédsku.

**SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE
ODHADUJE, ŽE KDYBY SE PODAŘILO
ZVLÁDNOUT ZÁKLADNÍ DETERMINANTY
CHRONICKÝCH NEINFEKČNÍCH NEMOCÍ,
A TO**

- KOUŘENÍ,**
- ALKOHOL,**
- OBEZITU**
- SEDAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA**
- A SKLIČUJÍCÍ SOCIÁLNÍ PODMÍNKY,
PAK BY VÝSKYT CHRONICKÝCH NEMOCÍ
KLESL O DVĚ TŘETINY.**

HISTORICKÁ NÁVAZNOST DETERMINANT ZDRAVÍ

**NÁVAZNOST
RIZIKOVÝCH
FAKTORŮ
(alkohol, kouření,
obezita)**

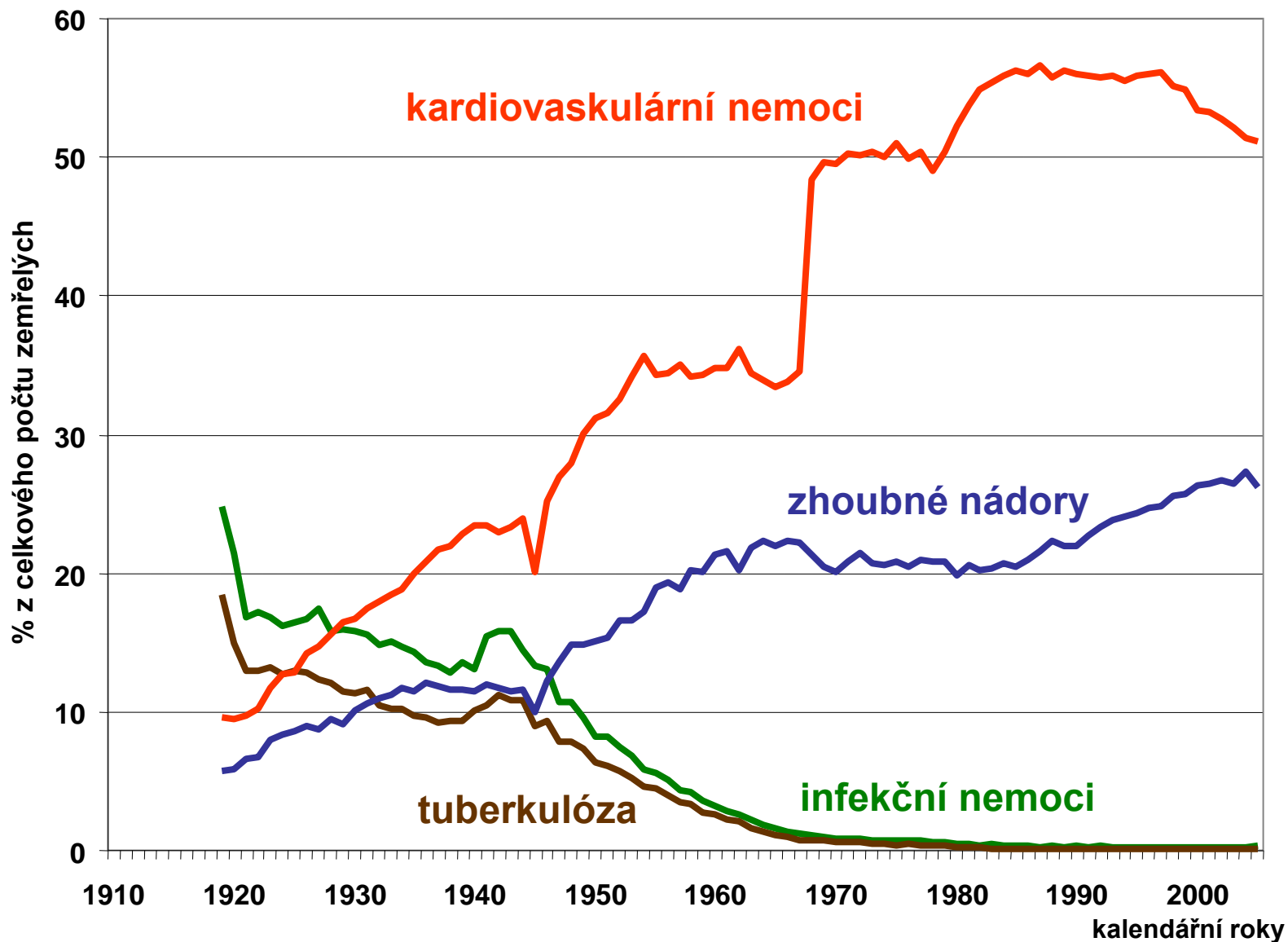

Obezita, kouření a pití alkoholu v chudých zemích

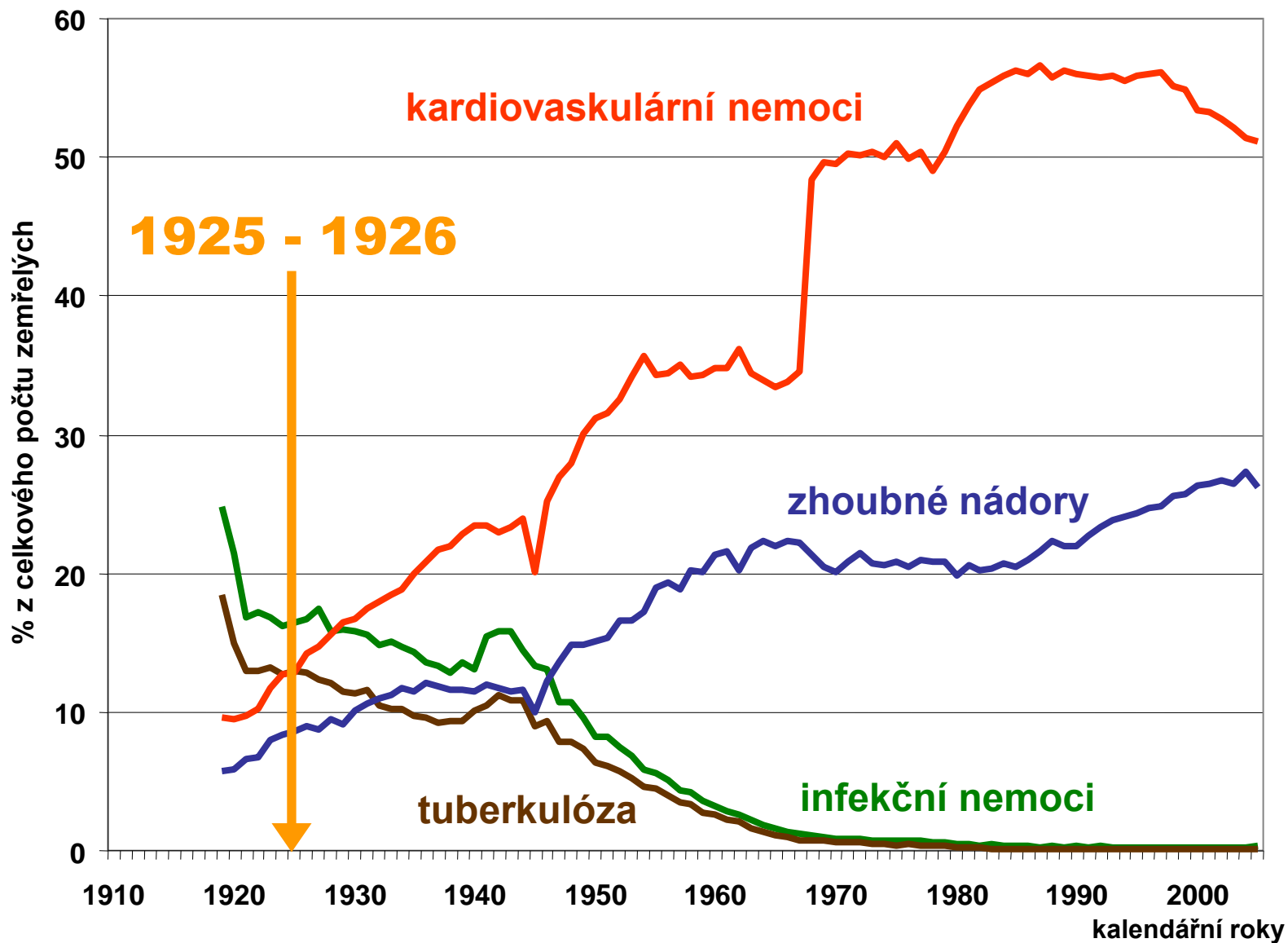

Vyšší sociální pozice provázaná s kouřením, alkoholem a nadváhou

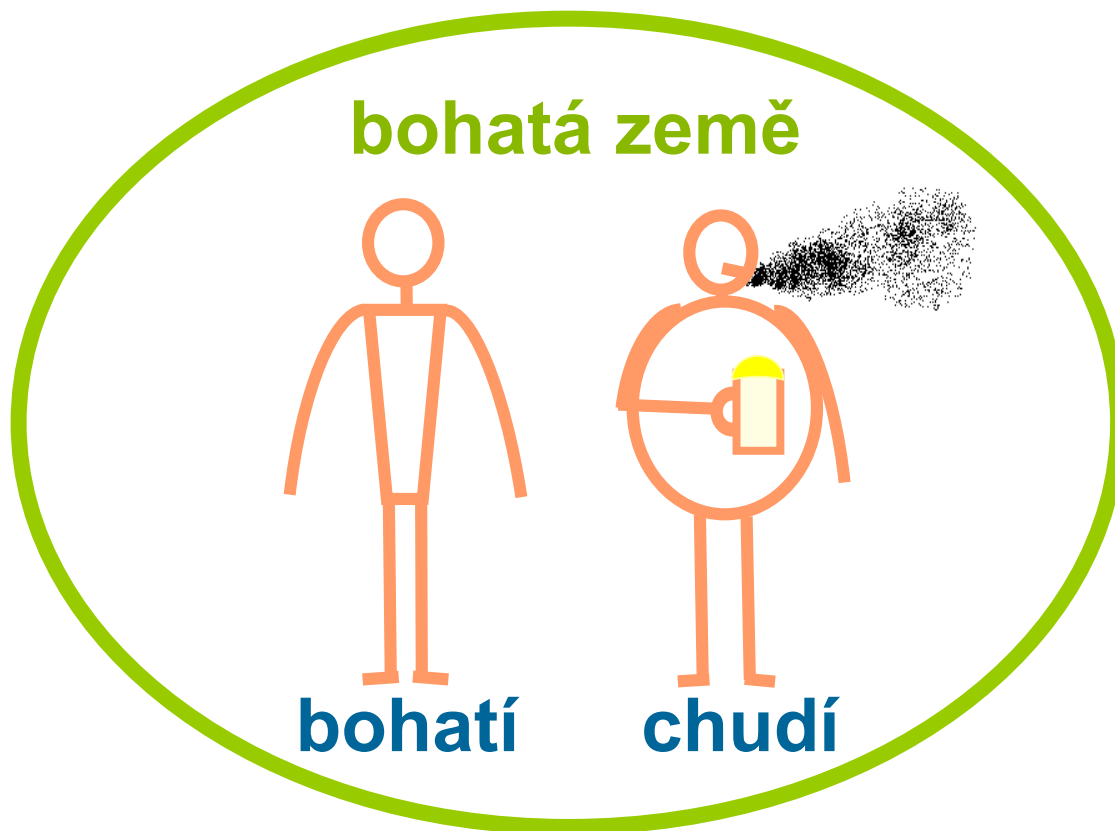
Nižší sociální pozice charakterizovaná podváhou

Procento zemřelých na kardiovaskulární nemoci, nádory, infekční nemoci a tuberkulózu z celkového počtu zemřelých v českých zemích v letech 1919-2006

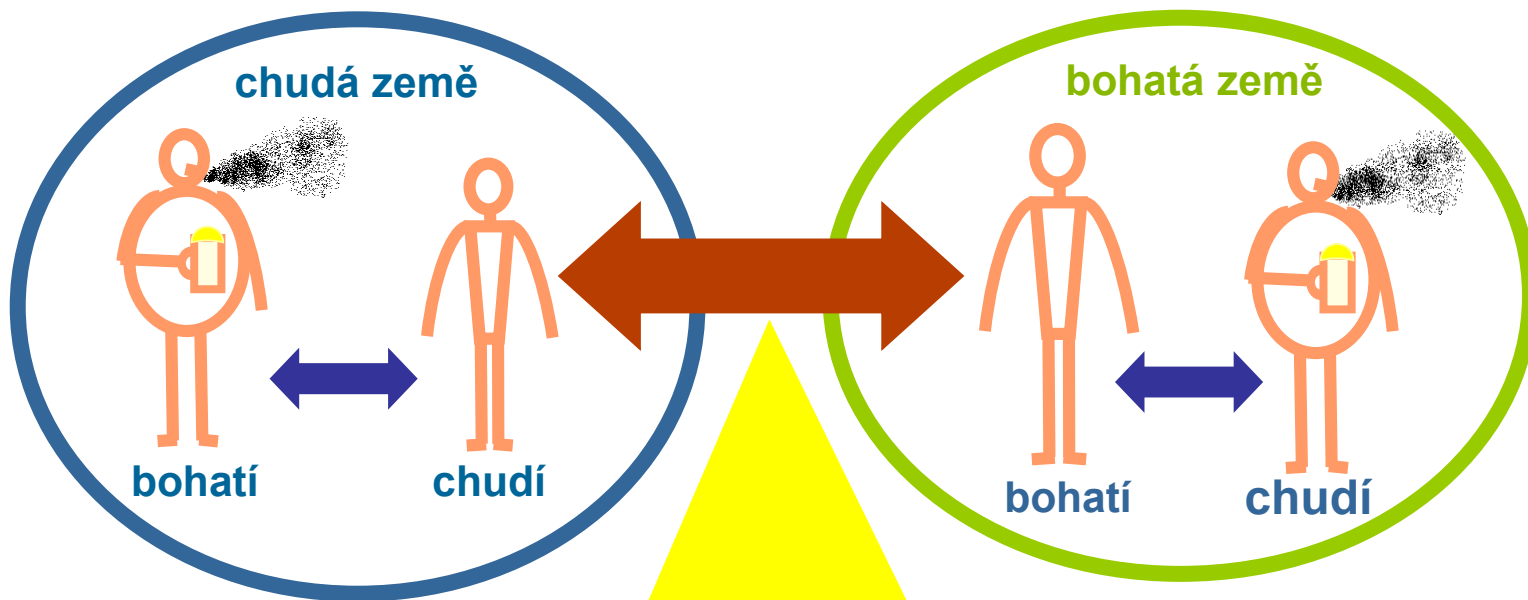

Procento zemřelých na kardiovaskulární nemoci, nádory, infekční nemoci a tuberkulózu z celkového počtu zemřelých v českých zemích v letech 1919-2006

**Obezita, kouření a pití alkoholu
v bohatých zemích**

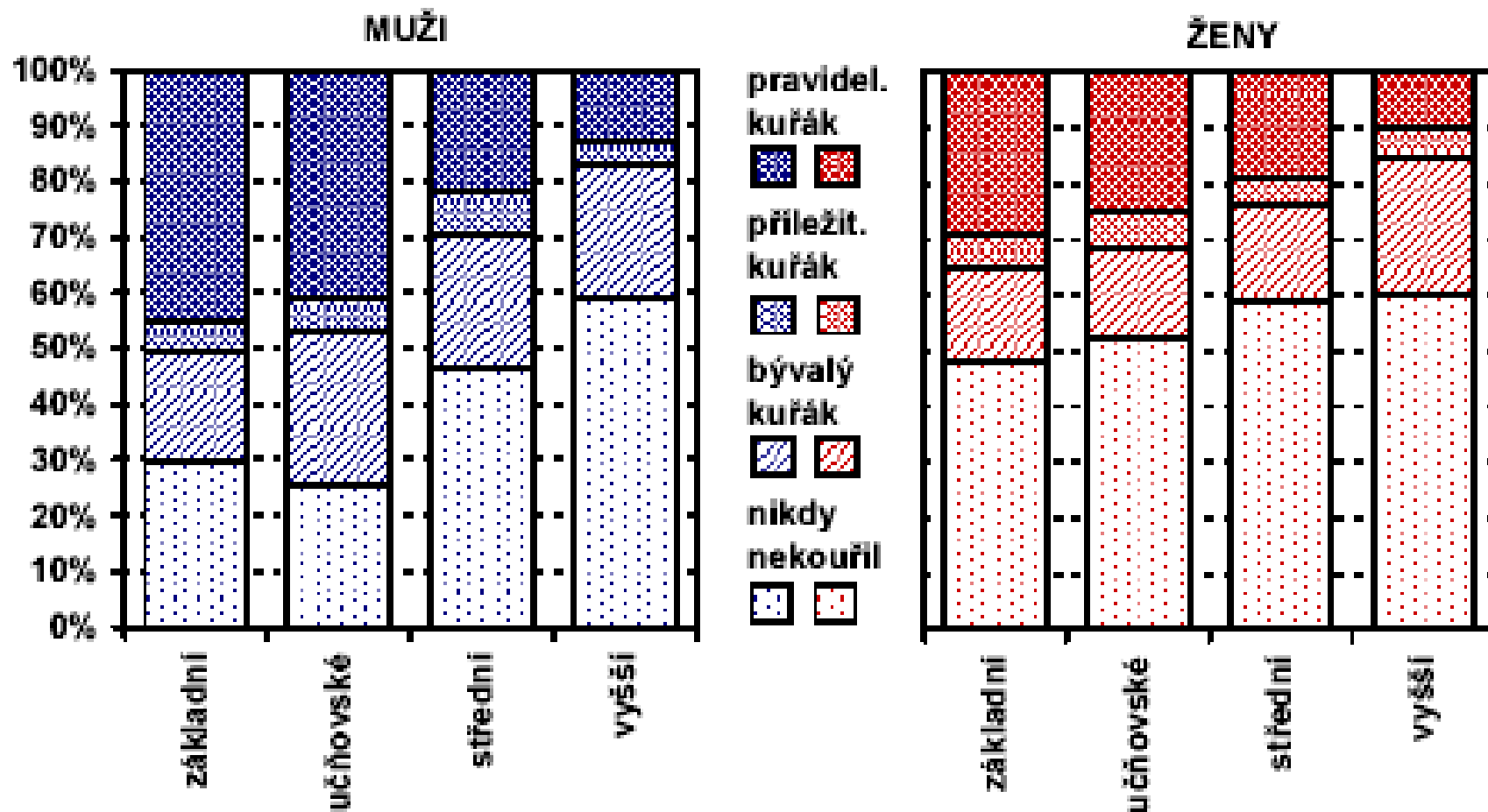

Zřetelné rozdíly v úrovni zdraví

Zřetelné rozdíly v úrovni zdraví

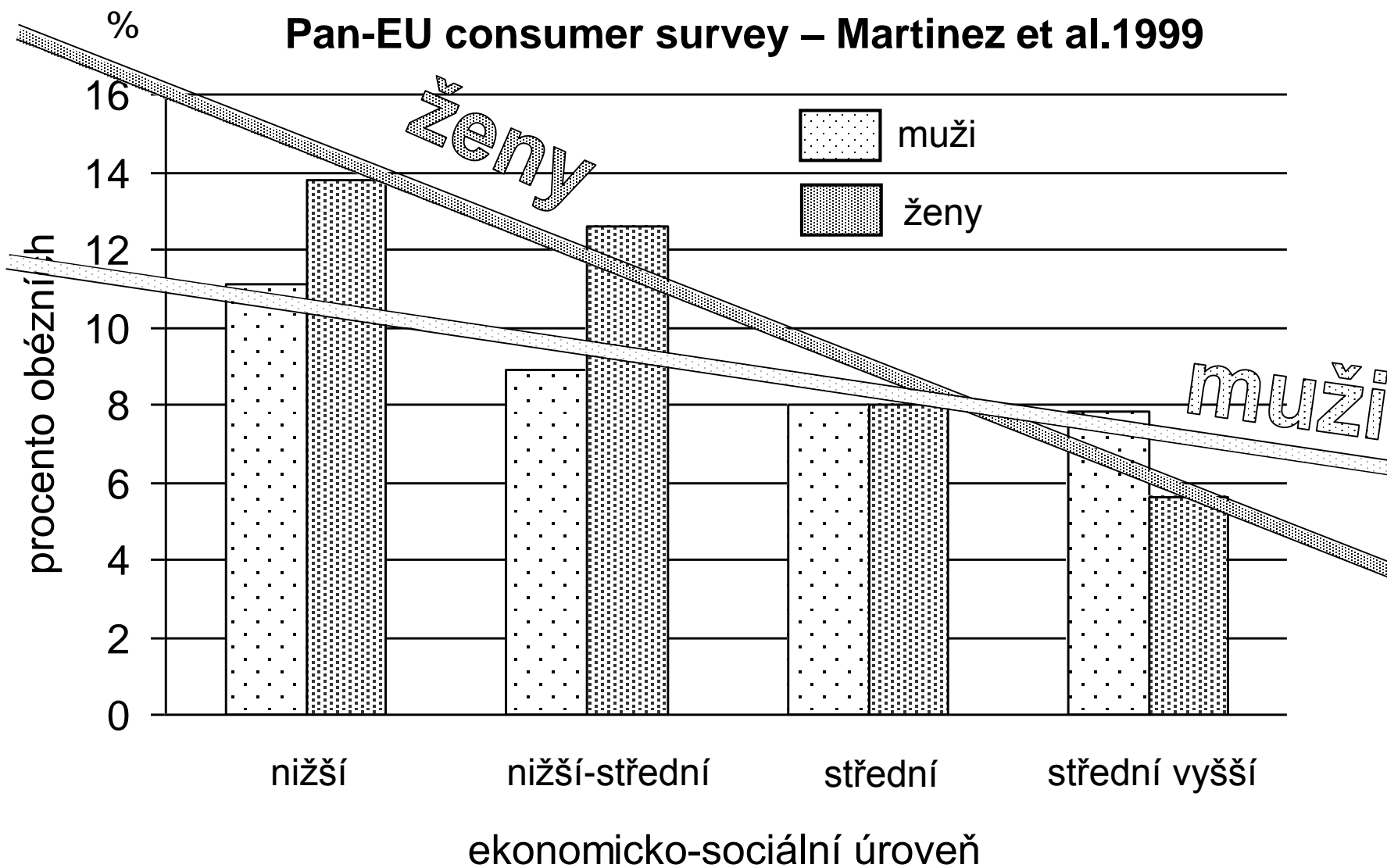
ZÁSADNÍ A VÝRAZNÝ ROZDÍL V ÚROVNI ZDRAVÍ

Struktura souboru respondentů (HIS) podle typu kouření a vzdělání (po standardizaci podle věku) (pramen ÚZIS ČR)

Procento obezních mužů a žen ve čtyřech ekonomicko-sociálních úrovních

Pan-EU consumer survey – Martinez et al.1999

5

**CO SE DÁ UDĚLAT
PRO ZLEPŠENÍ ZDRAVÍ?**

**„Je načase, abychom se naučili
kormidlovat podle hvězd a ne
podle mihotavých světýlek všech
projíždějících lodí.“**

**Omar Nelson Bradley (1893-1981),
pětihvězdičkový generál americké armády
a spoluvůrce Marshallova plánu**

ZDRAVOTNÍ POLITIKA

- projev **zájmu** a **odpovědnosti** za zdraví lidí a výraz touhy po **spravedlnosti** při spravování záležitostí obce.

(Konference SZO v Adelaide 1988).

KDE VZNIKÁ ZDRAVÍ?

KDE VZNIKÁ ZDRAVÍ?

**V NEMOCNICÍCH ZDRAVÍ
POVĚTŠINĚ NEVZNIKÁ.**

KDE VZNIKÁ ZDRAVÍ?

**V NEMOCNICÍCH ZDRAVÍ
POVĚTŠINĚ NEVZNIKÁ.**

**TAM SE S VELKÝM ÚSILÍM,
OBĚTAVOSTÍ I NÁKLADY
NAPRAVUJE TO, CO SE UŽ
POKAZILO.**

KDE VZNIKÁ ZDRAVÍ?

- **Zdraví vzniká v rodinách, ve školách a na pracovištích, všude tam, kde lidé žijí, pracují, odpočívají i stárnou.**

KDE VZNIKÁ ZDRAVÍ?

- **Zdraví vzniká v rodinách, ve školách a na pracovištích, všude tam, kde lidé žijí, pracují, odpočívají i stárnou.**
- **Tam by mělo směřovat hlavní úsilí o ochranu, udržení a rozvoj zdraví lidí. Tam je nutné čelit zdravotním problémům.**

KDE VZNIKÁ ZDRAVÍ?

- Zdraví vzniká v rodinách, ve školách a na pracovištích, všude tam, kde lidé žijí, pracují, odpočívají i stárnou.
- Tam by mělo směřovat hlavní úsilí o ochranu, udržení a rozvoj zdraví lidí. Tam je nutné čelit zdravotním problémům.
- Pokud se zdravotní problémy řeší až v nemocnicích, je to nákladné a ne vždy účinné. **Žádný stát si takovou zdravotní strategií nemůže dlouhodobě dovolit.**

KRIZE MEDICÍNY ?

- víme toho víc
- umíme toho víc
- je víc pacientů
(lepší diagnostika a nižší úmrtnost)
- stojí to čím dál tím víc peněz.

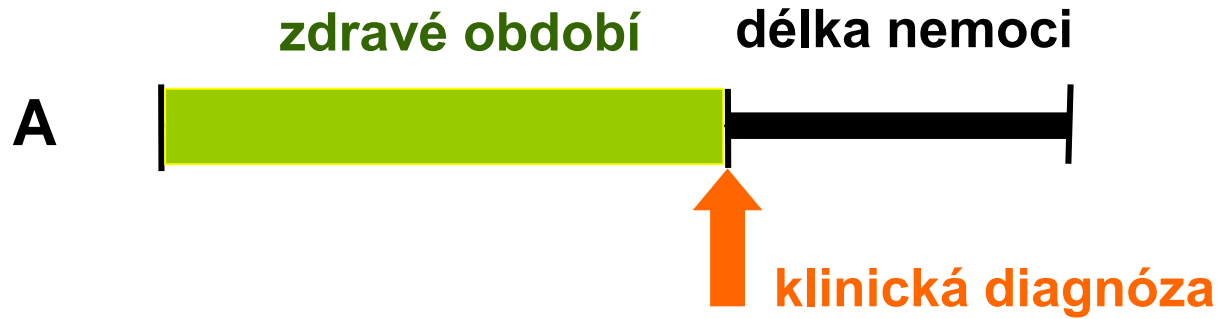
Žádná země na světě nemá tolik prostředků, kolik by lékaři a další zdravotničtí pracovníci dokázali utratit v dobré víře, že pomáhají svým pacientům.

**V EVROPĚ SE NA ÚROVNI
ZDRAVOTNÍHO STAVU OBYVATEL
NEJVÍCE PODÍLEJÍ CHRONICKÉ
NEINFEKČNÍ NEMOCI.**

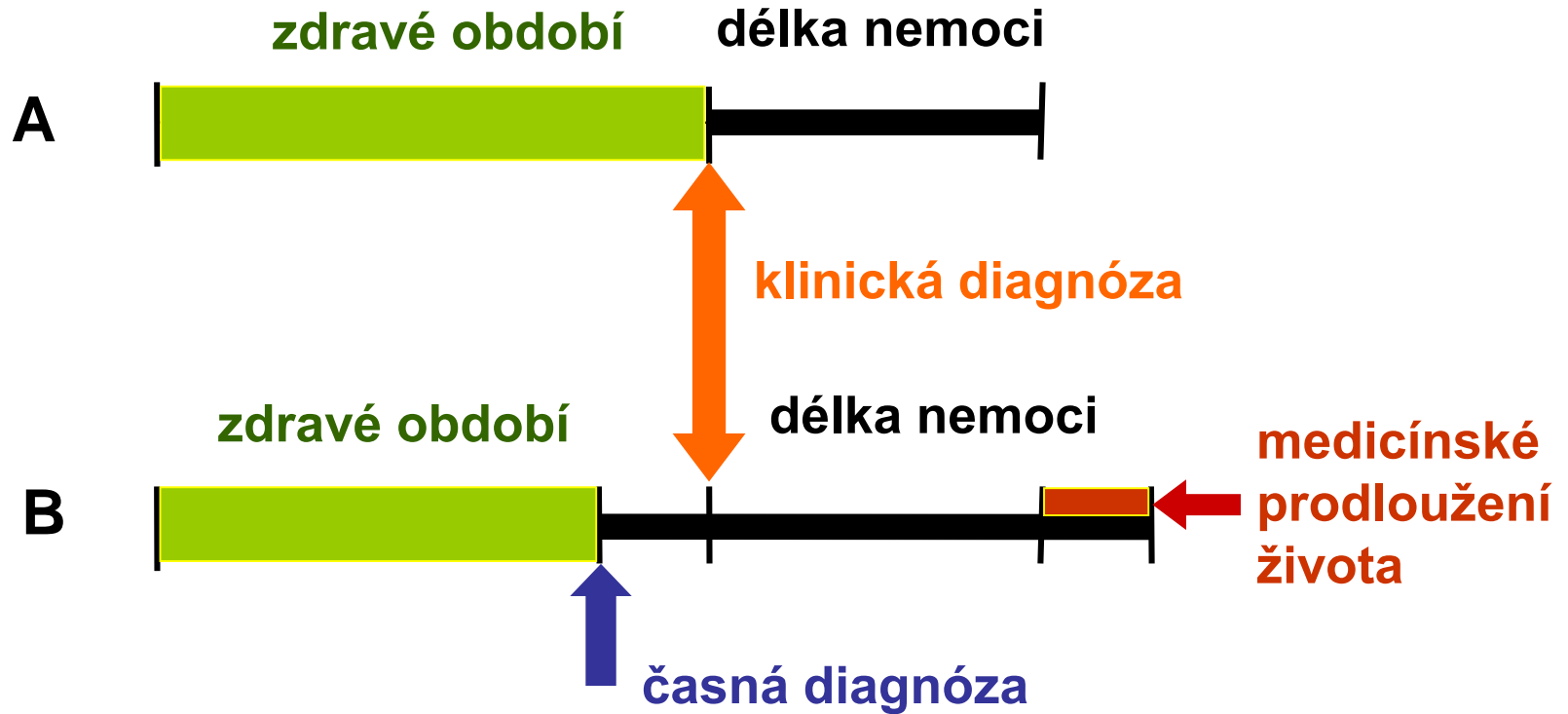
**V EVROPĚ NA CHRONICKÉ NEMOCI
UMÍRÁ PŘIBLIŽNĚ 87% OBYVATEL.**

**ODHADUJE SE, ŽE NÁKLADY NA
ZVLÁDÁNÍ CHRONICKÝCH NEMOCÍ
A FINANČNÍ ŠKODY, KTERÉ
ZPŮSOBUJÍ, PŘESAHOJÍ 6% HDP.**

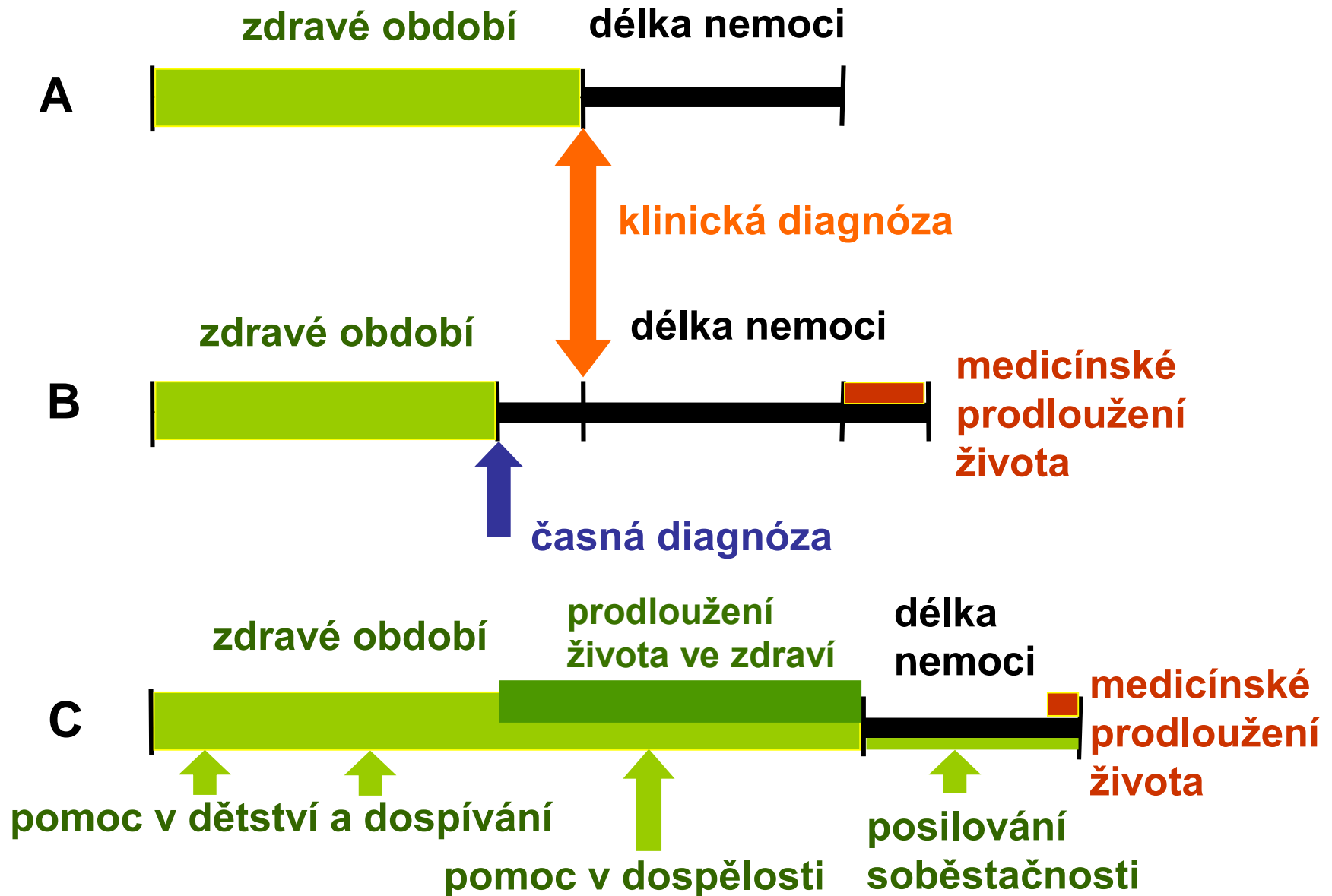
TŘI MODELY SOUHRNNÉHO POJETÍ PÉČE O ZDRAVÍ

TŘI MODELY SOUHRNNÉHO POJETÍ PÉČE O ZDRAVÍ

TŘI MODELY SOUHRNNÉHO POJETÍ PÉČE O ZDRAVÍ

PŘI PŘEVAZE CHRONICKÝCH NEMOCÍ NESTAČÍ

- **Zjišťovat nemoc co nejdříve**
- **Oddalovat úmrtí pacienta**
- **Posilovat prevenci jednotlivých nemocí.**

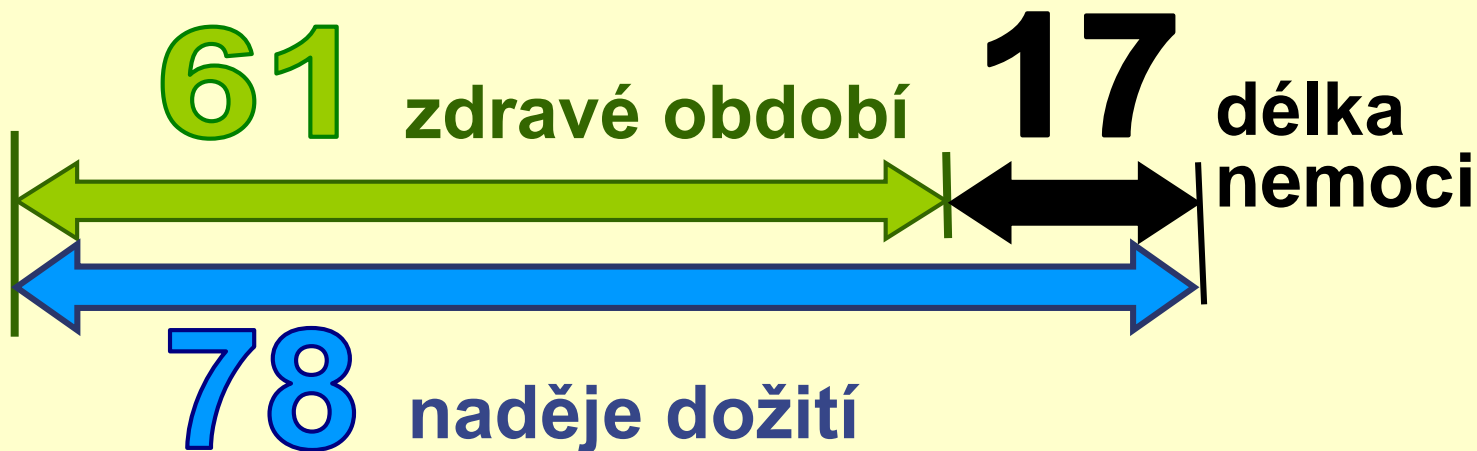
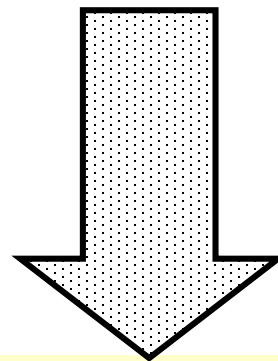
JE ŽÁDOUCÍ

PRODLUŽOVAT ZDRAVÝ ŽIVOT.

ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL NENÍ NÁKLADNÝ

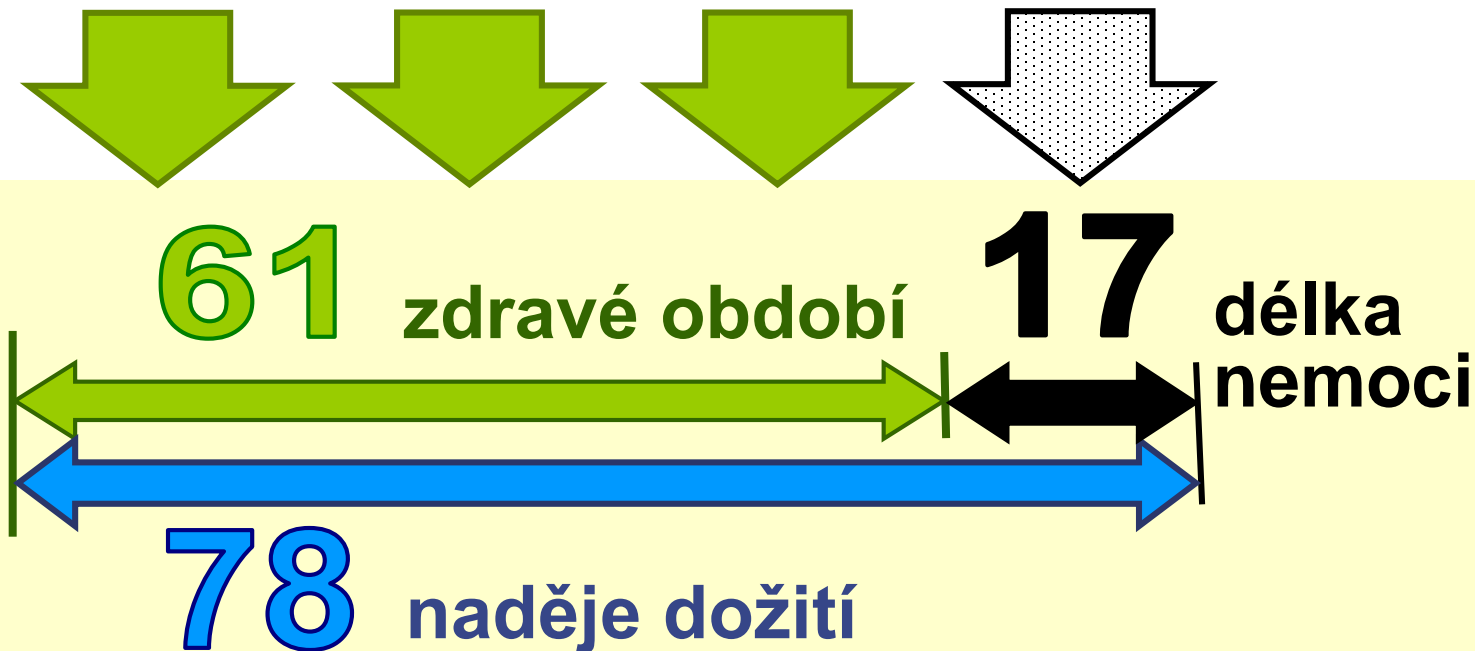
- **Nekouřit**
- **Bez vysokých nákladů na alkohol**
- **Střídmá strava**
- **Pravidelný pohyb**
- **Veřejná doprava**
- **Preventivní prohlídky**

Nestačí usilovat o ekonomickou reformu zdravotnických zařízení pečujících o nemocné a o reformu v oblasti sociální péče o zdravotně postižené.

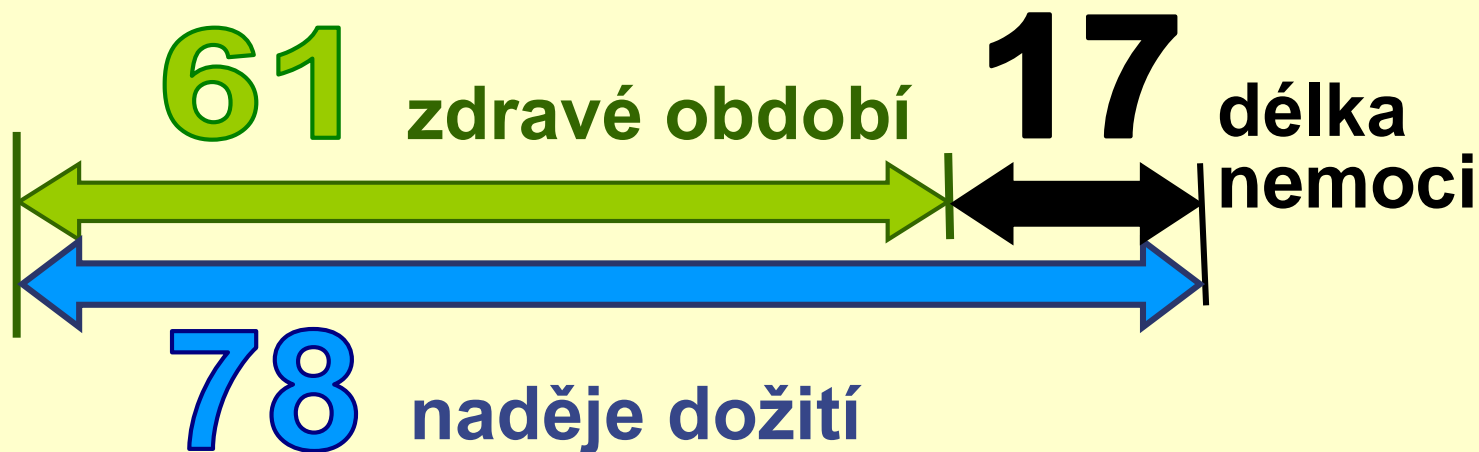
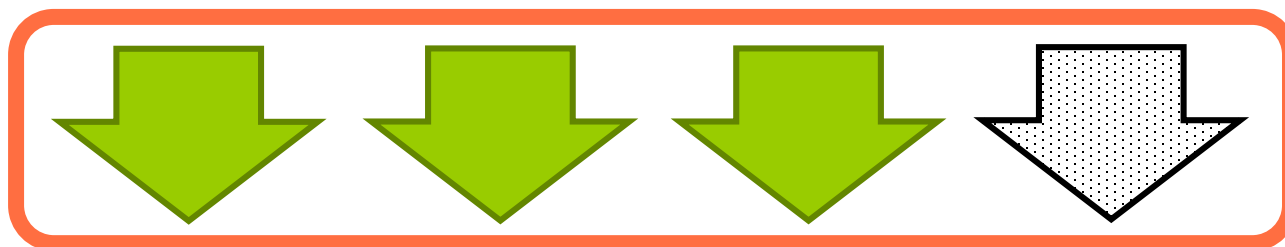
ČESKÁ REPUBLIKA

Je nebytné využít všech mechanismů, které má společnost k dispozici s cílem prodloužit délku zdravého období života a zlepšit navazující péči. Je to úkol pro všechny rezorty, pro všechny organizace, rodiny i jednotlivce.

ČESKÁ REPUBLIKA

POTŘEBUJEME ZDRAVOTNÍ REFORMU, KTERÁ BY ZAHRNOVALA VŠECHNY DETERMINATY ZDRAVÍ A PÉČE O ZDRAVÍ

ČESKÁ REPUBLIKA

**Některé krizové situace lze
překlenout pomocí realizace
krátkodobých opatření.**

- Je žádoucí uvažovat o dlouhodobě orientované péči o zdraví, na níž by se podílely všechny rezorty, kterou by vzali za svou zdravotničtí pracovníci a ke které by přispívaly všechny stupně veřejné správy, organizace i instituce.
- Měly by na ní podílet rodiny i jednotlivci.
- **Samozřejmě nesmí jít o jakýsi zdravotní fundamentalismus stavějící zdraví nade všechny hodnoty. Důležité je přiznat zdraví lidí takovou hodnotu, která mu v dobré společnosti patří.**

**NEZBYTNOST
PROGRAMOVÉHO,
DLOUHODOBÉHO
A SYSTÉMOVÉHO
PŘÍSTUPU**

6

PROGRAM ZDRAVÍ 2020 EVROPSKÁ ZDRAVOTNÍ STRATEGIE

HEALTH 2020

A European policy framework
and strategy for the
21st century

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf

182 stran

ZDRAVÍ 2020

Osnova evropské zdravotní politiky
pro 21. století

Ministerstvo zdravotnictví
ČR: Zpráva o zdraví
obyvatel České republiky.
Praha, Ministerstvo
zdravotnictví ČR, 2014.

Ministerstvo
zdravotnictví: Zdraví 2020.
Národní strategie ochrany
a podpory zdraví a
prevence nemocí. Praha,
Ministerstvo zdravotnictví
ČR, 2014.

ZDRAVÍ 2020

Národní strategie ochrany a podpory
zdraví a prevence nemocí

Zpráva o zdraví obyvatel České republiky

2014

DVA STRATEGICKÉ CÍLE

- **zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví;**
- **posílit roli veřejné správy v oblasti zdraví a přizvat k řízení a rozhodování všechny komponenty společnosti, sociální skupiny i jednotlivce.**

EKVITA , *EQUITY* (ekvæti)

- 1. Spravedlivost, spravedlnost**
opírající se spíše o lidskou
slušnost než o literu zákona,
poctivost, slušnost, nestrannost.
- 2. Právo obyčejové, právo slušnosti**
- 3. Spravedlivý, ale nikoli zákonitý
nárok.**

**NEJVÝZNAMĚJŠÍ
DETERMINANTOU ZDRAVÍ
JSOU LIDÉ**

7

**ZDRAVOTNÍ
GRAMOTNOST**

PROČ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST

Nízká zdravotní gramotnost vede k plýtvání v systému zdravotní péče. Jsou poskytovány zdravotnické služby

- nemocným, kteří vůbec nemuseli onemocnět,
- i těm nemocným, kteří svou nespoluprací během terapie, znemožňují dosáhnout potřebných výsledků.

Ve svém důsledku nízká zdravotní gramotnost devastuje systém péče o zdraví a degraduje úsilí zdravotnických pracovníků.

PROČ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST

- **VYŠŠÍ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST VEDE K LEPŠÍMU ZDRAVÍ LIDÍ.**
- **NÍZKÁ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST JE SPOJENA S HORŠÍM ZDRAVÍM A VEDE K EKONOMICKÝM ZTRÁTÁM (ČR ROČNĚ 12 MILIARD)**

ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST (health literacy)

Je to schopnost přijímat správná rozhodnutí mající vztah ke zdraví v kontextu každodenního života – doma, ve společnosti, na pracovišti, ve zdravotnických zařízeních, v obchodě i politice. Je to důležitá metoda zvyšující vliv lidí na své vlastní zdraví a posilující jejich schopnost získávat a využívat informace i přijímat a nést svůj osobní díl odpovědnosti.

SYSTÉM PÉČE O ZDRAVÍ a zdravotní gramotnost

Jan HOLČÍK

Brno 2010

- **Zdraví, jeho měření a determinanty (kapitoly 1-5)**
- **Historie péče o zdraví a základní metody zdravotní péče (kapitoly 6-12)**
- **Zdravotní gramotnost (kapitoly 13-16)**
- **Veřejná zdravotní politika (kapitoly 17-19)**
- **Pozvání na společnou cestu ke zdraví (kapitoly 20-22)**
- **Přílohy (materiály SZO a stručný slovníček)**

293 stran

ZÁKLADNÍ TYPY ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOSTI

A. Funkční zdravotní gramotnost

B. Interaktivní zdravotní gramotnost

C. Kritická zdravotní gramotnost

FUNKČNÍ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST

Týká se výsledku tradiční zdravotní výchovy spočívající v poskytování informací o zdravotních rizicích a o tom, jak si počínat ve zdravotnickém systému. Cílem je rozšířit a prohloubit **znalosti** lidí o zdravotních rizikových faktorech.

INTERAKTIVNÍ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST

Do značné míry obsahuje nové zaměření zdravotní výchovy v posledních 20 letech. Záměrem je zde rozvíjet schopnosti lidí **jednat samostatně**, zejména posílit jejich motivaci a odpovědnost při respektování pokynů.

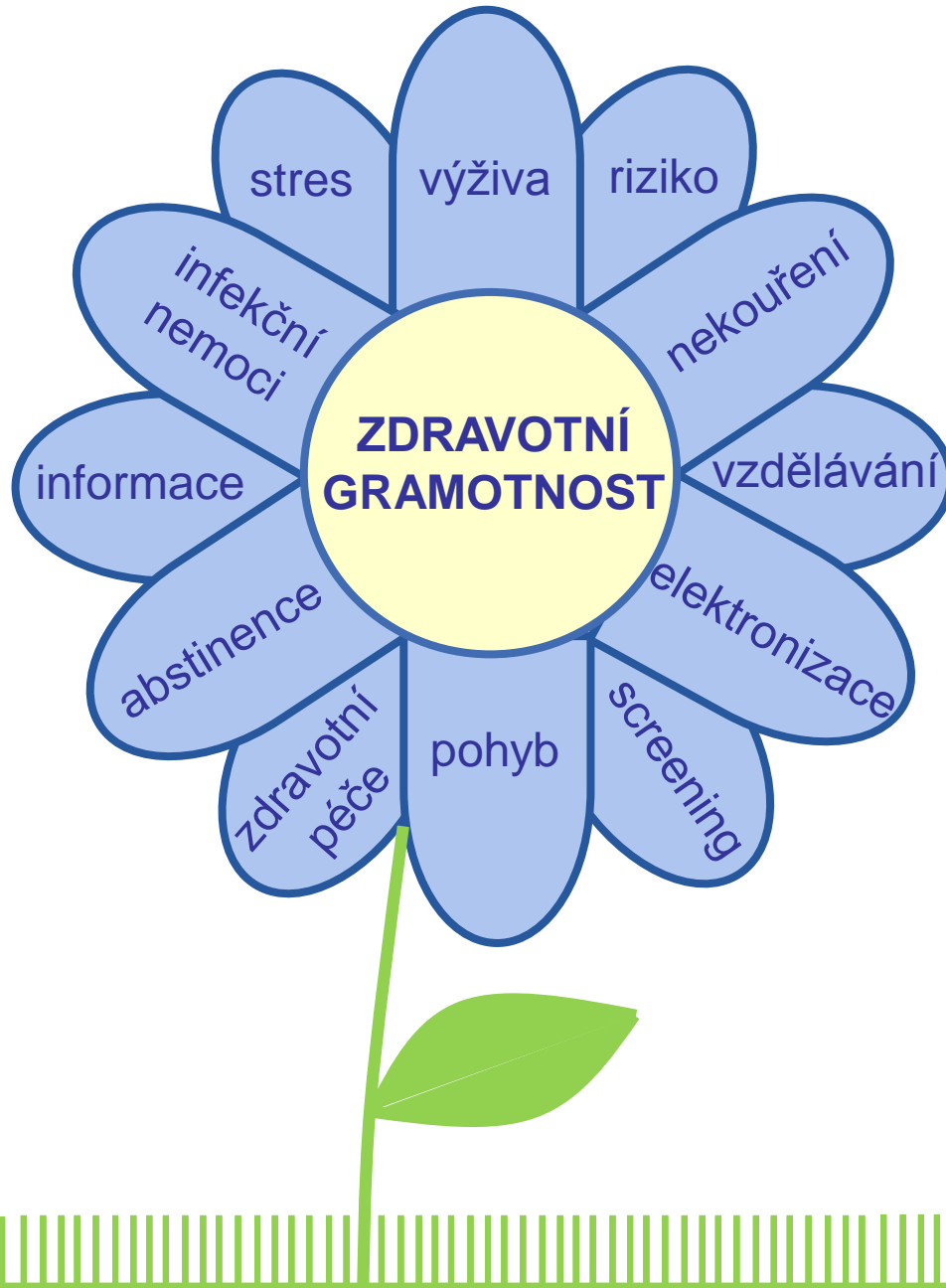
KRITICKÁ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST

Rozvíjí u jedinců takové schopnosti, které se týkají jak jejich individuálního chování, tak sociálně a politicky orientovaných činností, jejichž smyslem je **podílet se na vytváření zdravotně příznivého sociálního prostředí.**

DEŠTNÍK ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOSTI

ZDRAVOTNÍ PROBLÉMY
A RIZIKOVÉ FAKTORY

**ZDRAVOTNÍ
GRAMOTNOST**

stres

výživa

riziko

infekční
nemoci

nekouření

informace

vzdělávání

abstinence

elektronizace

Zdravotní
péče

pohyb

screening

**ZDRAVOTNÍ
GRAMOTNOST**

stres

výživa

riziko

infekční
nemoci

nekouření

informace

vzdělávání

abstinence

elektronizace

Zdravotní
péče

pohyb

screening

ZDRAVOTNĚ GRAMOTNÁ SPOLEČNOST

Zdraví 2020
Národní strategie ochrany a podpory zdraví
a prevence nemocí

Akční plán č. 12:
Rozvoj zdravotní gramotnosti
na období 2015–2020

Health Literacy

World Health
Organization
2013

Editors:
Ilona Kickbusch,
Jürgen M. Pelikan,
Franklin Apfel &
Agis D. Tsouros

73 stran

Jak měřit zdravotní gramotnost

Evropský výzkum zdravotní gramotnosti **(the European Health Literacy Survey)**

12 kritérií, které vznikly na základě kombinace čtyř dovedností,
(a) získat informace, (b) rozumět jim,
(c) posoudit jejich význam a (d) využít je,

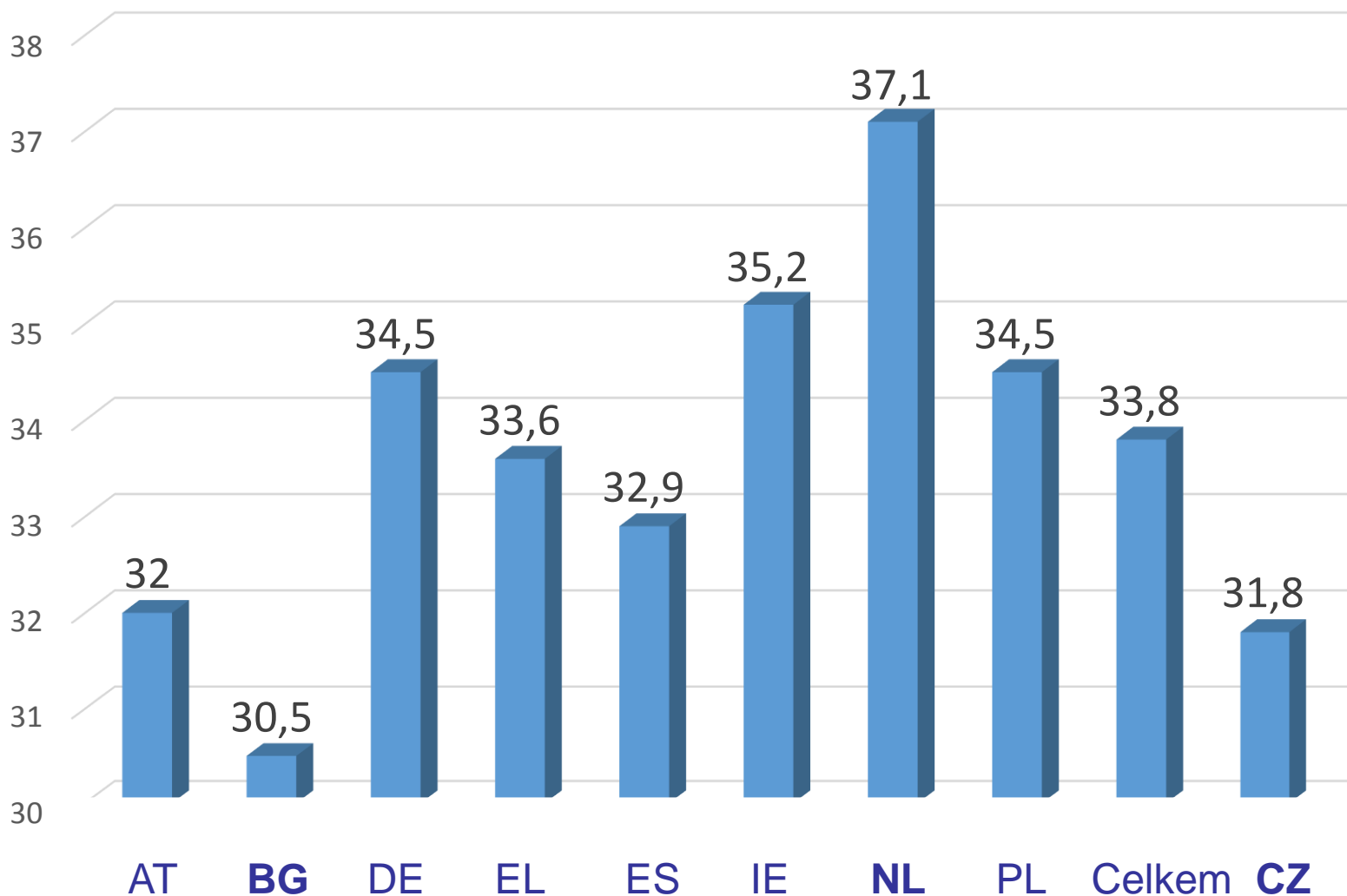
a tří oblastí

- (a) zdravotní péče**
- (b) prevence nemocí a**
- (c) podpora zdraví.**

MODEL ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOSTI

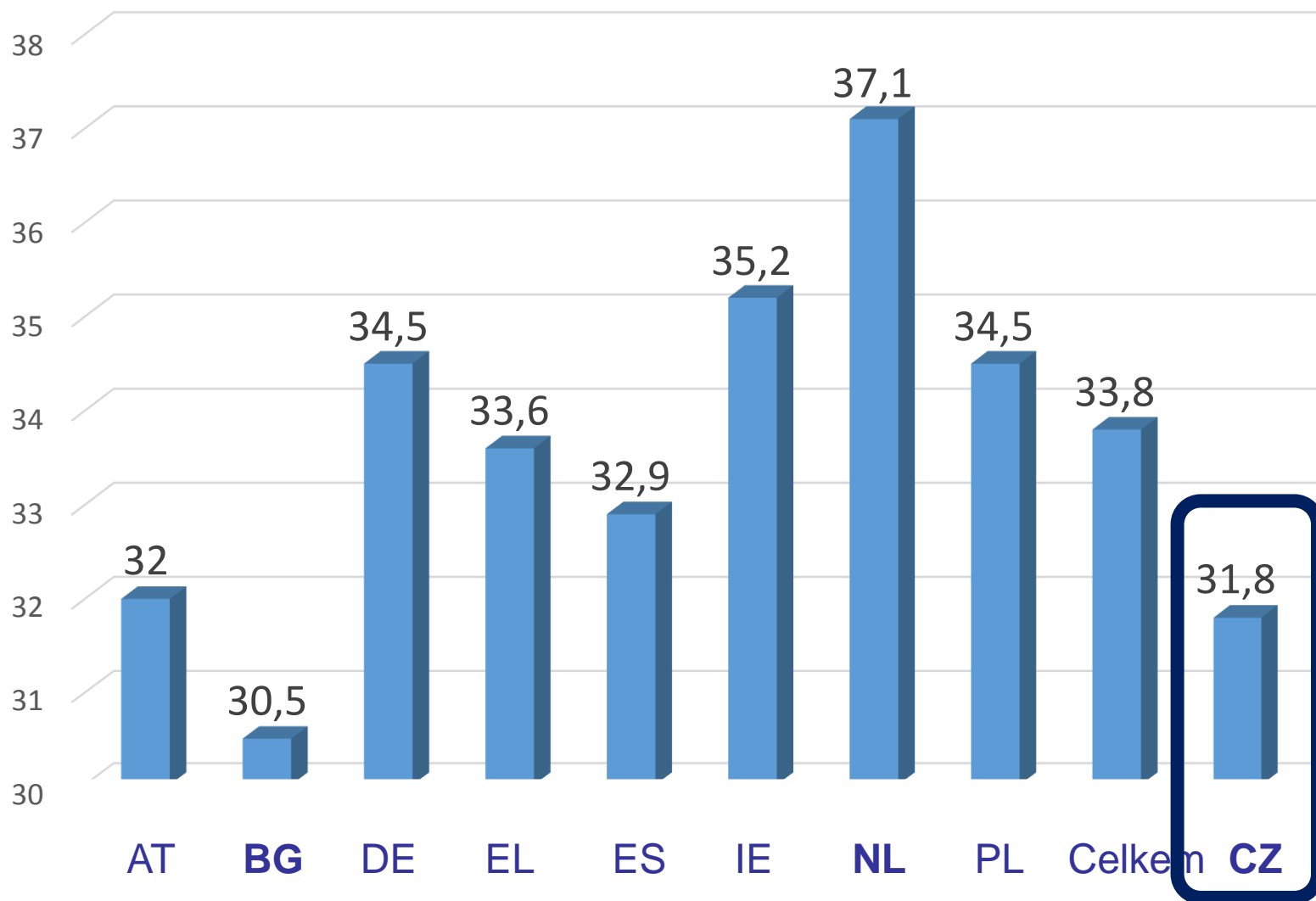
Zdravotní gramotnost	Dostupnost zdravotních informací	Porozumění zdravotně relevantním informacím	Vyhodnocení zdravotně relevantních informací	Aplikace či využití zdravotně relevantních informací
Zdravotní péče	1. Schopnost získat informace o medicínských tématech	2. Schopnost porozumět medicínským informacím a pochopit jejich smysl	3. Schopnost interpretovat a vyhodnotit medicínské informace	4. Schopnost činit poučená rozhodnutí u medicínských problémů
Prevence nemocí	5. Schopnost získat informace o rizikových faktorech	6. Schopnost porozumět informacím o rizikových faktorech a pochopit jejich smysl	7. Schopnost interpretovat a vyhodnotit informace o rizikových faktorech	8. Schopnost posoudit relevanci informací o rizikových faktorech
Podpora zdraví	9. Schopnost získávat nové zdravotně relevantní informace	10. Schopnost porozumět zdravotně relevantním informacím a pochopit jejich smysl	11. Schopnost interpretovat a vyhodnotit zdravotně relevantní informace	12. Schopnost zaujmout poučený názor na zdravotní otázky

Výsledek studie realizované Dr. Z. Kučerou za účasti MZ ČR, SZÚ a Úřadovny SZO pro Evropu

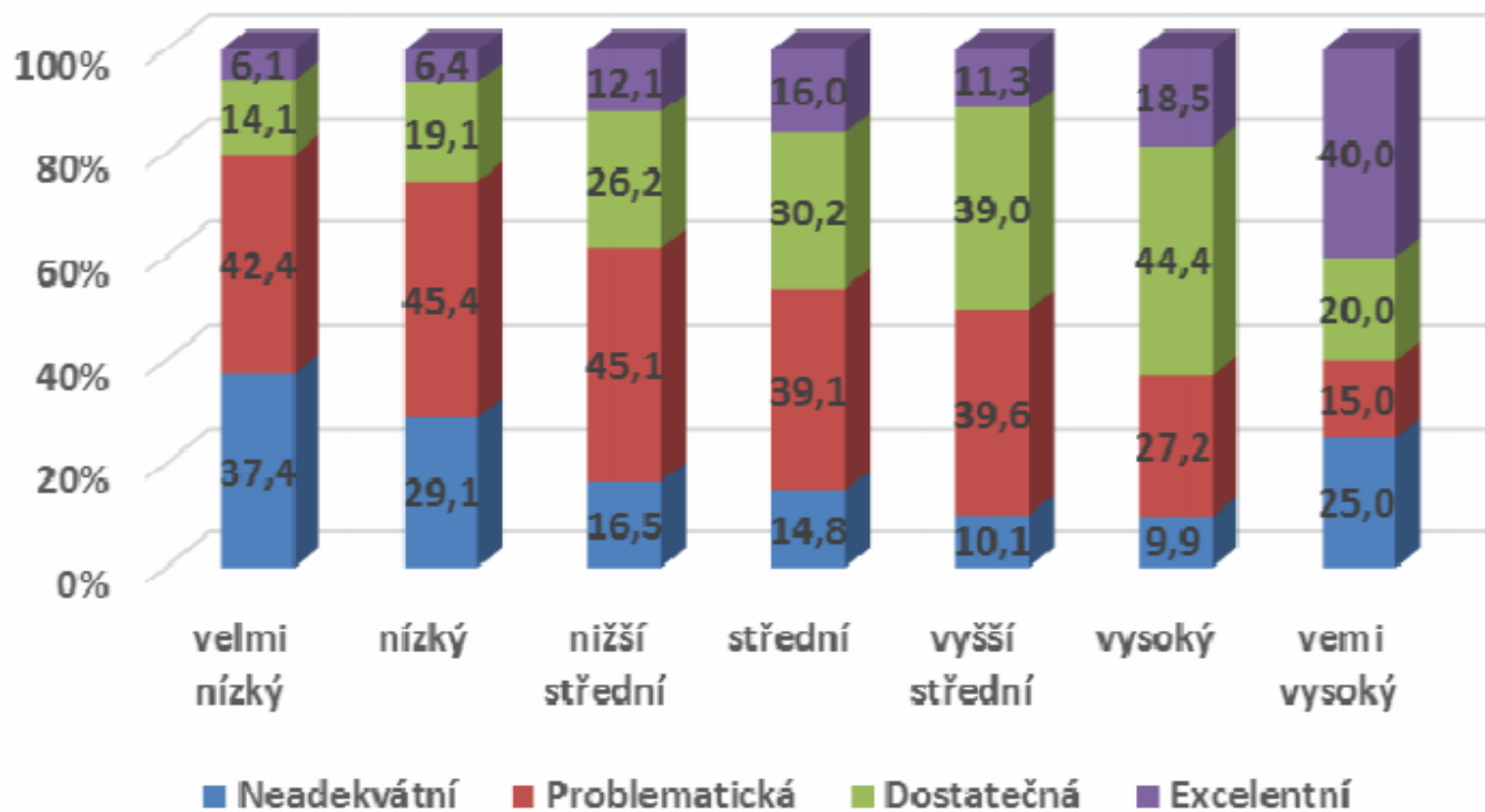
Celková zdravotní gramotnost ve vybraných zemích Evropy

Výsledek studie realizované Dr. Z. Kučerou za účasti MZ ČR, SZÚ a Úřadovny SZO pro Evropu

Celková zdravotní gramotnost ve vybraných zemích Evropy

Zdravotní gramotnost a sociální status

Jaké jsou překážky správného a svobodného rozhodování?

Kognitivní disonance

Podmínky, do nichž se lidé rodí, v nichž vyrůstají, pracují, odpočívají i stárnou.

JE ŽÁDOUCÍ ROZVÍJET ZDRAVOTNĚ GRAMOTNOU SPOLEČNOST

Potřebujeme zdravotně gramotné politiky, učitele, lékaře a další zdravotnické pracovníky, děti a celou odbornou i širokou občanskou veřejnost.

Jádrem zdravotní gramotnosti je zájem o zdraví, odpovědnost za zdraví a schopnost rozhodovat pro zdraví.

**JE ŽÁDOUCÍ UVAŽOVAT
O SPOLEČNÉ CESTĚ KE ZDRAVÍ
PRO RŮZNÉ LIDI**

8

SOUHRN

NÍZKÁ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOST

- **významně ohrožuje zdraví;**
- **týká se téměř poloviny obyvatel;**
- **je příčinou plýtvání vzácnými zdroji;**
- **je závažnou překážkou potřebného rozvoje.**

**zdravotní
gramotnost
osob**

**funkční zdravotní gramotnost
interaktivní zdravotní gramotnost
kritická zdravotní gramotnost**

**Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít
informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví**

**zdravotní
gramotnost
skupin a
organizací**

+

**zdravotní
gramotnost
osob**

**funkční zdravotní gramotnost
interaktivní zdravotní gramotnost
kritická zdravotní gramotnost**

**Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít
informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví**

**zdravotní
gramotnost
skupin a
organizací**

+

**zdravotní
gramotnost
osob**

**aktivity zlepšující prostředí v němž lidé
vyrůstají, pracují, odpočívají a stárnou**

**funkční zdravotní gramotnost
interaktivní zdravotní gramotnost
kritická zdravotní gramotnost**

**Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít
informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví**

**zdravotní
gramotnost
skupin a
organizací**

+

**zdravotní
gramotnost
osob**

**aktivity zlepšující prostředí v němž lidé
vyrůstají, pracují, odpočívají a stárnou**

**zlepšovat zdravotní gramotnost
zdravotnického a sociálního systému**

**funkční zdravotní gramotnost
interaktivní zdravotní gramotnost
kritická zdravotní gramotnost**

**Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít
informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví**

Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví

Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví

ZDRAVÍ LIDÍ

zdravotně
gramotná
společnost

zdravotní
gramotnost
skupin a
organizací

zdravotní
gramotnost
osob

aktivity zlepšující prostředí v němž lidé
vyrůstají, pracují, odpočívají a stárnou

zlepšovat zdravotní gramotnost
zdravotnického a sociálního systému

Aktivity zaměřené na rizikové
a znevýhodněné skupiny osob

funkční zdravotní gramotnost
interaktivní zdravotní gramotnost
kritická zdravotní gramotnost

Schopnost osob získat, pochopit, zhodnotit a využít
informace vedoucí k ochraně, udržení a zlepšení zdraví

10

ZÁVĚR

ZÁJEM O ZDRAVÍ JE ZÁJMEM O LIDI.

Je to zájem jak o zdraví těch, kteří jsou dosud zdraví, tak o ty, kteří potřebují sociální a zdravotní péči.

Bylo by hloupě jednostranné měřit vyspělost a úroveň společnosti jen podle výše HDP.

Jedním ze základních kritérií společenské vyspělosti je to, zda a jak se společnost dokáže postarat o děti, o nemocné, o lidi se zdravotním postižením i o své starší občany.

Zdraví není všechno, ale všechno ostatní bez zdraví nestojí za nic.

Halfdan Mahler

Zdraví stojí za to, abychom se ptali:

- jaké je
- proč je takové
- co společně uděláme, aby bylo lepší.

Zdraví stojí i za to, abychom to udělali.

**A to by se mělo stát naším zájmem,
odpovědností i smyslem naší aktivity.**

**HLAVNÍ
DETERMINANTOU ZDRAVÍ
JSOU LIDÉ**

JSME TO MY